

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zkušenosti studujících na PedF UK s tematikou LGBT+ komunity
PedF UK students' experiences on the topic of LGBT+ community

Bc. Tereza Měšťáková

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Machovcová, Ph.D

Studijní program: Učitelství výchovy ke zdraví pro 2.stupeň základní školy a střední
školy

Studijní obor: N VZ – BI 20

Odevzdáním této diplomové práce na téma Zkušenosti studujících na PedF UK s tematikou LGBT+ komunity potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 11.7.2024

Ráda bych poděkovala mé vedoucí práce Mgr. Kateřině Machovcové, Ph.D., za poskytnutí cenných rad, času a podpory.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá tematikou LGBT+ komunity ve spojitosti se studujícími na PedF UK. Práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. Teoretická část začíná seznámením s obecnými informacemi ohledně LGBT+ komunity, genderu, identity, šikany, homofobie, inkluze a diskriminace. Následně je zkonkretizována na školní prostředí, učitele a budoucí učitele. Cílem teoretické části práce je vymezení poznatků o LGBT+ komunitě ve školním prostředí, z hlediska žáků, učitelů, kurikulárních dokumentů. Výzkumná část se soustředí na zkušenosti, znalosti a postoje studujících na PedF UK ohledně tematiky LGBT+ komunity. Data byla získána pomocí online anonymního dotazníku vytvořeného v Google forms, který obsahoval uzavřené i otevřené otázky na zkušenosti a postoje studujících, a zároveň k tomu znalostní část formou testu. Výzkumu se účastnilo 50 respondentů napříč obory a ročníky. Dotazník měl za cíl zjistit zkušenosti studujících na PedF UK s LGBT+ komunitou v rámci výuky či v budově školy, znalosti ohledně této tematiky, postoje v souvislosti se školstvím a postoje v souvislosti s PedF UK. Z výzkumu vyplývá, že studující na PedF UK mají převážně pozitivní postoje k LGBT+ komunitě. Znalosti studujících na PedF ohledně této tematiky jsou v části základních pojmů a povědomí o organizacích výborné, ale vyhodnocení otázek na RVP a prožívání LGBT+ komunity dopadlo spíše průměrně, tedy správně mělo odpovědi přibližně 40 % respondentů. Přibližně půlka respondentů se setkala na budově fakulty s informačním prostředkem ohledně LGBT+ komunity, nejčastěji s plakátem, někteří na sociálních sítích, s výukovým předmětem pouze pár jedinců. S homofobním chováním se na PedF UK setkala většina LGBT+ respondentů. Respondenti projevíli velký zájem o volitelné předměty týkající se tematiky LGBT+ komunity.

KLÍČOVÁ SLOVA

LGBT+ komunita, vysokoškolští studenti, školství, znalosti o LGBT+

ABSTRACT

This diploma thesis deals with the theme of the LGBT+ community in connection with students at PedF UK. The work is divided into a theoretical and a research part. The theoretical part begins with familiarization with general information about the LGBT+ community, gender, identity, bullying, homophobia, inclusion and discrimination. Subsequently, it is concretized on the school environment, teachers and future teachers. The aim of the theoretical part of the thesis is to define knowledge about the LGBT+ community in the school environment, from the point of view of pupils, teachers, and curriculum documents. The research part focuses on the experiences, knowledge and attitudes of students at PedF UK regarding the topic of the LGBT+ community. The data was obtained using an online anonymous questionnaire created in Google forms, which contained both closed and open questions on the experiences and attitudes of the students, as well as a knowledge part in the form of a test. 50 respondents across disciplines and years participated in the research. The aim of the questionnaire was to find out the experiences of students at PedF UK with the LGBT+ community in the framework of teaching or in the school building, knowledge about this topic, attitudes in relation to education and attitudes in relation to PedF UK. The research shows that students at PedF UK have predominantly positive attitudes towards the LGBT+ community. The knowledge of PedF students regarding this topic is excellent in terms of basic concepts and awareness of organizations, but the evaluation of the questions on RVP and the experience of the LGBT+ community turned out to be rather average, i.e. approximately 40% of respondents had the correct answers. Approximately half of the respondents have seen at the faculty building an informational tool regarding the LGBT+ community, most often with a poster, some of them on social networks, only a few individuals completed a teaching subject. The majority of LGBT+ respondents encountered homophobic behavior at PedF UK. Respondents showed great interest in optional subjects related to the topic of the LGBT+ community.

KEYWORDS

LGBT+ community, university students, school system, knowledge about LGBT+

Obsah

Úvod.....	7
1 LGBT+ komunita.....	8
1.1 Vymezení pojmu	8
1.2 Organizace spojené s LGBT+ komunitou	8
1.3 Identita a její propojení s LGBT+	10
1.3.1 Identita	10
1.4 Coming out.....	12
1.4.1 Fáze coming outu.....	12
1.4.2 Coming out ve školním prostředí	14
1.5 Postavení LGBT+ komunity	15
2 Žáci a vyučující patřící do LGBT+ komunity	17
2.1 LGBT+ žáci základních a středních škol.....	17
2.2 LGBT+ vysokoškolští studenti	18
2.3 Učitelé patřící do LGBT+ komunity	19
3 Postoje k LGBT+ komunitě v ČR a školním prostředí.....	21
3.1 Šikana	21
3.2 Homofobní šikana.....	24
3.3 Příčiny homofobie.....	26
3.4 Homofobie ve škole.....	27
3.5 Diskriminace LGBT+ komunity ve světě a ČR.....	29
3.6 Budování pozitivních postojů k LGBT+ komunitě.....	31
3.7 Inkluze LGBT+ studujících	33
3.9 Postoje vyučujících k tematice LGBT+ komunity	36
4 Zařazení tematiky LGBT+ do kurikulární dokumentů v ČR.....	39

4.2	RVP G a SZŠ	40
4.3	Karolínka PedF UK	41
	Praktická část.....	42
5	Výzkum.....	42
5.1	Cíle výzkumu	42
5.2	Výzkumné otázky	42
5.3	Výzkumný nástroj a metodologie.....	43
5.4	Výzkumná skupina	44
5.5	Dotazníkové otázky	44
5.6	Způsob zpracování dat.....	49
5.7	Výsledky dotazníkového šetření	49
5.7.1	1.část – demografické údaje	50
5.7.2	2. část – zkušenostní část v prostředí PedF UK.....	50
5.7.3	3. část – znalostní – testová forma – správné odpovědi.....	51
5.7.4	4. část – postojová školství.....	53
5.7.5	5. část – postojová PedF UK	54
5.8	Odpovědi na výzkumné otázky	55
6	Diskuse a didaktické doporučení	58
6.1	Diskuse.....	58
6.2	Didaktické doporučení.....	61
	Závěr	63
	Seznam použitých informačních zdrojů.....	64
	Seznam příloh	74

Úvod

LGBT+ komunita v České republice čelí ve školním prostředí různým výzvám, které ovlivňují jejich prožívání a kvalitu života. Mnoho studentů LGBT+ komunity se ve školním kolektivu setkává s diskriminací a šikanou. Podle výzkumu organizace Amnesty International je až 70 % LGBT+ studentů v České republice vystaveno homofobnímu nebo transfobnímu obtěžování či šikaně ze strany svých spolužáků. Tento jev má negativní dopad na akademický výkon, wellbeing a duševní zdraví žáků (Ombudsman, 2019).

Tato diplomová práce se týká zkušeností, znalostí a postojů studujících na PedF UK s tematikou LGBT+ komunity. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, kdy cílem teoretické části bylo shrnutí problematiky týkající se LGBT+ komunity, základních pojmů, procesu vývoje identity a coming out, postojů k LGBT+ komunitě v ČR, zaměřené na školní prostředí a obsah tematiky ve školských kurikulární dokumentech. Cílem praktické části, která se uskutečnila sběrem dat pomocí online dotazníku, bylo zjištění úrovně znalostí, druhy postojů a zkušeností studujících na PedF UK ohledně tematiky LGBT+ komunity. Na závěr prezentují výsledky dotazníkového šetření společně s diskusí a didaktickým doporučením.

Toto téma jsem si vybrala proto, jelikož mi přijde důležité mít určité zkušenosti a znalosti ohledně tematiky LGBT+ komunity jako budoucí vyučující na základní či střední škole, kdy se s touto tematikou budu setkávat jak v rámci předmětu výchova ke zdraví, tak v rámci třídního a učitelského kolektivu. Dalším důvodem, proč je vhodné mít zkušenosti a znalosti z vysoké školy, je normalizace a detabuizace této tematiky, což jsou stále problémy v naší společnosti. Chtěla jsem také zjistit druhy postojů u studujících na PedF UK, protože postoje budoucích či současných vyučujících mohou mít vliv na postoje jejich žáků.

1 LGBT+ komunita

V první kapitole budou vysvětleny základní pojmy vztahující se k náplni této práce.

1.1 Vymezení pojmu

Zkratka LGBT se skládá ze čtyř počátečních písmen slov – lesba, gay, bisexuál a transgender. Často se k této zkratce přidávají další písmena, jako „I“ pro intersexuály, „A“ pro asexuály a „Q“ pro queer, což vytváří zkratku LGBTIAQ. Intersexualita, volně přeložená jako mezipohlavnost, označuje stav, kdy jedinci mají buď oba pohlavní znaky (například vaječníky i varlata) nebo žádné pohlavní znaky. Dříve byli tito jedinci označováni jako hermafroditi, ale tento termín se již nepoužívá (Olivová, 2019). Asexualita, kterou můžeme přeložit jako bezpohlavnost, popisuje lidi, kteří nejsou přitahováni ani k mužům, ani k ženám. Podle Bogaerta (2012) se asexuálové vyznačují absencí sexuálního vzrušení, přitažlivosti, erotických tužeb a potěšení. To však neznamená, že nejsou schopni zažívat vlastní uspokojení či lásku. Pojem "queer" v akademickém kontextu se odkazuje na vše, co odchyluje od normativních pohlavních, genderových a sexuálních identit a rovněž vyjadřuje otevřenost vůči rozmanitosti a fluiditě těchto identit. Tento termín se používá k zpochybnění tradičních představ o binárních kategoriích a zdůrazňuje fluidnost a nestálost v oblasti genderu a sexuality. Queer je tedy jak identifikace, tak politický postoj, který vyzývá k přehodnocení konvenčních kategorií a podporuje inkluzivní a mnohostranný přístup k genderové identitě a sexualitě (SJSU Faculty).

Pro mou práci používám označení LGBT+, které symbolem + zahrnuje i všechny další, méně se vyskytující genderové identity a sexuální orientace.

1.2 Organizace spojené s LGBT+ komunitou

Jednou z nejvýznamnějších světových organizací, která bojuje za práva LGBT+ komunity, je Human Rights Campaign (HRC). HRC byla založena v roce 1980 a sídlí ve Washingtonu, D.C. Jejím hlavním cílem je dosáhnout rovnosti pro LGBT+ lidi prostřednictvím lobbování za legislativní změny, vzdělávání veřejnosti a poskytování podpory LGBT+ jednotlivcům. HRC se zaměřuje na různé oblasti, včetně práv na manželství, nediskriminace v zaměstnání a přístupu ke zdravotní péči (Human Rights Campaign, 2023).

Další klíčovou organizací je International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA). ILGA byla založena v roce 1978 a je jednou z nejstarších a největších mezinárodních organizací, která se věnuje obhajobě práv LGBT+ osob. ILGA sdružuje více než 1 600 členských organizací z více než 150 zemí. Jejím hlavním posláním je propagovat a chránit lidská práva LGBT+ osob na globální úrovni. ILGA pravidelně vydává zprávy o stavu LGBT+ práv ve světě a organizuje mezinárodní konference, kde se diskutují strategie na zlepšení situace LGBT+ lidí (ILGA, 2023).

Jednou z dalších významných světových organizací je Stonewall. Tato britská organizace byla založena v roce 1989 a od té doby se stala jedním z předních hlasů pro práva LGBT+ komunity ve Velké Británii. Stonewall se zaměřuje na boj proti diskriminaci a podporu rovnosti ve všech oblastech života, včetně vzdělávání, zaměstnání a zdravotní péče. Organizace také poskytuje školení a poradenství pro firmy a instituce, aby pomohla vytvářet inkluzivní prostředí pro LGBT+ osoby (Stonewall, 2023).

V České republice existuje několik významných organizací, které se věnují ochraně práv LGBT+ osob. Jednou z nejznámějších je Prague Pride. Prague Pride byla založena v roce 2010 a každoročně pořádá festival, který zahrnuje průvod hrdosti a různé kulturní, vzdělávací a společenské akce. Prague Pride se zaměřuje na zvyšování povědomí o problémech, kterým čelí LGBT+ komunita, a na podporu právní a společenské rovnosti (Prague Pride, 2023).

Další významnou českou organizací je PROUD. PROUD, neboli Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu, byla založena v roce 2008. Tato organizace se zaměřuje na legislativní a právní podporu LGBT+ osob v České republice. PROUD usiluje o zlepšení právního postavení LGBT+ osob prostřednictvím lobbování za změny zákonů, organizování kampaní a poskytování právní pomoci jednotlivcům, kteří čelí diskriminaci nebo jiným problémům kvůli své sexuální orientaci nebo genderové identitě (PROUD, 2023).

V České republice působí také organizace Queer Geography, která se zaměřuje na výzkum a vzdělávání v oblasti LGBT+ tematiky. Queer Geography organizuje různé semináře, workshopy a výzkumné projekty, které mají za cíl zvýšit povědomí o LGBT+ otázkách a podporovat inkluzivní přístup v různých oblastech společnosti. Tato organizace také

spolupracuje s akademickými institucemi a dalšími neziskovými organizacemi na tvorbě a realizaci projektů zaměřených na podporu práv LGBT+ osob (Queer Geography, 2023).

1.3 Identita a její propojení s LGBT+

1.3.1 Identita

Identita je jedním z klíčových aspektů dospívání. Formování a budování identity je celoživotní proces, důležitou roli v jejím utváření hraje adolescence (Macek, 2003). Definic identity je mnoho. Je možné ji nazvat jako „*prožívání a uvědomování si sebe samého, jedinečnosti i odlišnosti od ostatních*“ (Hartl, 2004, s. 91).

„Identita neboli sebepojetí je složitý psychologický konstrukt, soubor názorů člověka vztahený k vlastnímu já“ (Thorová, 2015, s. 286) (Marková, 2022).

Některé aspekty identity, jako biologické pohlaví či barva pleti, jsou vrozené, zatímco jiné se formují skrze sociokulturní prostředí. Identita se vyvíjí vlivem kulturních faktorů, interakcí s ostatními a vlastních introspektivních procesů, což vede k sebepojetí založenému na kombinaci vnitřních pocitů a informací z okolí (Thorová, 2015).

Genderová a sexuální identita jsou klíčové složky celkové identity. Během dospívání probíhá zkoumání a objevování v oblasti genderu a sexuality, což je zásadní pro jejich utváření. Pohlavní identita zahrnuje biologické aspekty jako anatomii, hladinu hormonů a chromozomy (Fajeta, 2016). Genderová identita se týká toho, jak jedinec vnímá sám sebe – jako muže, ženu, obojí nebo ani jedno, a jak se zařazuje na spektru feminity a maskulinity (Sloboda, 2016). Chování, vzhled a vlastnosti spojené s genderovou identitou se projevují v tzv. genderových rolích, což jsou společensky uznávané projevy maskulinity a feminity (Janošová, 2008).

Genderová identita je součástí osobní identity a pomáhá jedinci odpovědět na otázky "kdo jsem" a "jak se identifikuji" v genderové rovině. Někteří dospívající mohou zažívat genderovou dysforii, což je pocit úzkosti způsobený nesouladem mezi připsaným pohlavím při narození a pocíťovanou genderovou identitou (Linková, 2001).

LGBT identita je komplexní a mnohvrstevný proces, který zahrnuje sebepoznání, přijetí vlastní sexuální orientace nebo genderové identity a integraci této identity do širšího

kontextu života jednotlivce. Tento proces začíná obvykle v raném věku, kdy si jedinec uvědomuje svou odlišnost od heteronormativních norem společnosti. Toto uvědomění může být zdrojem zmatku, strachu a nejistoty, zejména v prostředí, které nepodporuje diverzitu (Cass, 1979).

Jedním z prvních kroků ve vytváření LGBT identity je sebepoznání. Tento krok zahrnuje uvědomění si vlastní sexuální orientace nebo genderové identity. Pro mnoho lidí je to období introspekce, během kterého zkoumají své pocity a zážitky. Tento proces může být usnadněn přístupem k informacím a zdrojům, které podporují sebepřijetí a porozumění vlastní identitě. Sebepoznání je často provázáno pocity úlevy a akceptace, ale může být také spojeno s obavami z reakce okolí (American Psychological Association, 2023).

Další důležitou fází je sebepřijetí, které znamená přijetí a akceptaci vlastní identity. Tento krok je kritický pro duševní zdraví a pohodu jednotlivce. Sebeřijetí může být podpořeno pozitivními vzory, komunitní podporou a přístupem k LGBT přátelským zdrojům a službám. Výzkumy ukazují, že sebepřijetí je spojeno s nižší úrovní úzkosti a deprese a vyšší úrovní životní spokojenosti (Meyer, 2003).

Integrace LGBT identity do širšího kontextu života zahrnuje sdílení této identity s ostatními a zapojení do LGBT komunity. Tento krok může být náročný, protože zahrnuje riziko odmítnutí nebo diskriminace. Nicméně, pozitivní reakce od rodiny, přátel a širší společnosti mohou výrazně přispět k pocitu přijetí a posílit sebevědomí jednotlivce. Integrace identity je také často podporována účastí na LGBT komunitních akcích a aktivitách, které poskytují prostor pro sociální spojení a sdílení zkušeností (Floyd & Stein, 2002).

Identita LGBT+ se může začít formovat už v dětství a je ovlivňována sociálními faktory. Pro lepší pochopení těchto faktorů byla vytvořena škála Lesbian, Gay Bisexual Identity Scale (LGBIS), která měří psychologické procesy v LGBT+ komunitě. Tato škála hodnotí aspekty jako (ne)spokojenost s identitou, nejistotu identity, obtíže při rozvoji neheterosexuální identity, vnitřní homonegativitu, obavy z nepřijetí a motivaci ke skrývání (Kiperman, Schacter, Judge & DeLong, 2022).

Z výzkumné zprávy Být LGBTQ+ v Česku (Pitoňák, Macháčková, 2023), které se účastnilo 3429 respondentů vyplývá, že průměrný věk uvědomění si vlastní genderové identity

nastává v 14,6 letech života. Nejnižší věk byl 3 roky a nejvyšší 41 let. Následně ale trvá i několik let (nebo se to také nestane nikdy), než jsou jedinci připraveni říct o své identitě okolí (coming out). Ve výzkumu se také zjišťovala míra otevřenosti a skrývání své sexuální či genderové identity.

1.4 Coming out

Coming out je proces, při kterém se jedinec přiznává ke své sexuální orientaci nebo genderové identitě ostatním lidem. Tento krok je často klíčový pro osobní identitu a emocionální pohodu, protože umožňuje jedinci žít autenticky a otevřeně. Coming out může zahrnovat několik fází, od vnitřního přijetí své identity až po sdílení této informace s rodinou, přáteli a širší společností. I když tento proces může být spojen s rizikem odmítnutí nebo diskriminace, často vede k většímu pocitu svobody a sebeúcty (Cass, V.C., 1979).

Orel (2016) rozděluje proces coming out na dvě kategorie: vnější a vnitřní. Vnější coming out nastává, když jedinec otevřeně hovoří o své sexuální orientaci před jinými lidmi nebo veřejně. Naopak vnitřní coming out je proces, během kterého jedinec přijímá a učí se akceptovat svou sexuální orientaci sám v sobě.

1.4.1 Fáze coming outu

Coming out je možné rozdělit do fází, u kterých často ale dochází i k prolínání:

Precoming out – Jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale zatím ji nedokáže přesně vyjádřit.

Vlastní coming out – Psychologicky nejobtížnější fáze. Jedinec chápe, že jeho odlišnost je způsobena odlišnou sexuální orientací, která není běžná ve většinové společnosti. Často se s touto odlišností neztotožňuje a snaží se ji odmítnout nebo popřít.

Fáze explorace – Jedinec začíná navazovat první sexuální vztahy a experimentovat s nově uvědomovanou sexuální identitou. Tato fáze nemusí být provázena zamilovaností nebo tvorbou partnerských vztahů. Sexuální vývoj homosexuálních osob je ve srovnání s heterosexuálními jedinci opožděn.

Fáze partnerství – Jedinec navazuje své první partnerské vztahy, kde dochází ke sladění sexuální orientace s citovou složkou. Výrazný je strach z reakcí okolní společnosti.

Fáze integrace – V této fázi se osobnost jedince plně integruje, sexuální orientace je začleněna do všech důležitých složek života. Dotváří a upevňuje se hodnotový žebříček člověka (Netíková, 2014).

Existuje další rozdělení fází coming outu. První fáze coming outu často začíná sebezpřijetím. Toto období je charakterizováno introspekci a uvědoměním si vlastní sexuální orientace nebo genderové identity. Pro mnoho lidí může být tento proces obtížný, protože vyžaduje překonání vnitřních předsudků a obav. Výzkumy ukazují, že sebezpřijetí je kritické pro psychické zdraví LGBT+ jednotlivců, protože pomáhá snižovat pocity izolace a deprese (American Psychological Association, 2023).

Další fáze zahrnuje sdělení své identity blízkým osobám. Tento krok je často spojen s velkým stresem a obavami z odmítnutí nebo negativní reakce. Rodina a přátelé hrají klíčovou roli v podpoře LGBT+ osob během jejich coming outu. Pozitivní a podpůrné reakce mohou výrazně přispět k pocitu přijetí a posílit sebevědomí jednotlivce. Naopak negativní reakce mohou vést k pocitům odmítnutí a zhoršení psychického zdraví (PFLAG, 2023)

Coming out může mít různé dopady na život jednotlivce. Na jedné straně může přinést úlevu a pocit svobody, protože jedinec již nemusí skrývat svou pravou identitu. Výzkumy ukazují, že otevřenost ohledně své sexuální orientace nebo genderové identity je spojena s lepším psychickým zdravím a vyšší úrovní životní spokojenosti. LGBT+ osoby, které se otevřeně identifikují, často hlásí nižší úroveň úzkosti a deprese ve srovnání s těmi, kteří svou identitu tají (Meyer, 2003).

Na druhé straně může coming out přinést také rizika a výzvy. V některých společnostech nebo komunitách mohou LGBT+ osoby čelit diskriminaci, násilí nebo dokonce vyhoštění z domova. Negativní reakce na coming out mohou vést k sociální izolaci a ztrátě podpůrných sítí. Proto je důležité, aby LGBT+ jednotlivci měli přístup k podpůrným službám a organizacím, které jim mohou pomoci zvládnout tento náročný proces (ILGA, 2023).

V České republice existují organizace, které poskytují podporu LGBT+ jednotlivcům během jejich coming outu. Jednou z nich je **Sbarvouven.cz**, kterou provozuje organizace Prague Pride. Tento projekt nabízí anonymní online poradenství, kde mohou LGBT+ osoby sdílet své obavy a získat radu od vyškolených dobrovolníků. Cílem je poskytnout bezpečné

prostředí pro diskusi o coming outu a nabídnout praktické tipy a podporu (Sbarvouven.cz, 2023).

Podpora během coming outu je klíčová pro úspěšné zvládnutí tohoto procesu. Rodina, přátelé a širší společnost mohou hrát zásadní roli v tom, jak jednotlivec zvládne sdělit svou identitu. Pozitivní a podpůrné prostředí může výrazně přispět k posílení sebevědomí a pocitu přijetí. Naopak negativní reakce mohou vést k vážným psychickým problémům, včetně deprese, úzkosti a v extrémních případech i k sebevražedným myšlenkám (Ryan et al., 2009).

Existuje několik způsobů, jak mohou blízcí podpořit LGBT+ jednotlivce během jejich coming outu. Jedním z nejdůležitějších je naslouchání a vyjádření podpory bez předsudků. Důležité je také respektovat soukromí a tempo, které si jednotlivec zvolí pro svůj coming out. Podpora může zahrnovat i vyhledání informací a vzdělávání se o LGBT+ otázkách, což může pomoci lépe porozumět zkušenostem a potřebám jednotlivce (GLAAD, 2023).

1.4.2 Coming out ve školním prostředí

Proces coming outu, tedy odhalení své sexuální orientace nebo genderové identity, je v prostředí školy často provázen značnými výzvami. Studenti, kteří se rozhodnou pro coming out, se často obávají reakce svých vrstevníků a učitelů, což může vést k pocitu izolace a úzkosti. Výzkumy ukazují, že přijetí a podpora od učitelů a spolužáků mohou výrazně zlepšit psychickou pohodu LGBT+ studentů (Kosciw et al., 2020).

V prostředí školy je klíčové vytvořit bezpečné a podporující prostředí pro všechny studenty, včetně těch, kteří procházejí coming outem. To zahrnuje nejen vzdělávání a trénink učitelů v oblasti LGBT+ problematiky, ale také implementaci inkluzivních programů. Školy, které aktivně podporují LGBT+ studenty a poskytují jim bezpečné prostředí, mají menší výskyt šikany a diskriminace (Greytak, Kosciw, & Boesen, 2013).

Studie také ukazují, že přítomnost otevřených a pozitivních vzorů, jako jsou učitelé nebo starší studenti, kteří sami prošli coming outem, může významně přispět k pozitivnímu vnímání LGBT+ identity a povzbuzení studentů k tomu, aby se nebáli být sami sebou (Snapp et al., 2015). Je tedy důležité, aby školy podporovaly viditelnost a inkluzi LGBT+ osob ve všech aspektech školního života.

Podle výzkumu organizace PROUD (2020) se více než 50 % LGBTQ+ studentů v České republice obává otevřeně přiznat svou sexuální orientaci nebo genderovou identitu ve škole. Hlavními důvody jsou strach z negativních reakcí, šikany a sociálního vyloučení. Tito studenti často čelí homofobním a transfobním poznámkám od spolužáků a někdy i od učitelů, což vede k pocitům izolace, úzkosti a depresím (PROUD, 2020).

1.5 Postavení LGBT+ komunity

Postavení LGBT+ komunity se po celém světě značně liší. Zatímco některé země zaznamenaly významný pokrok v legislativní ochraně a sociální akceptaci LGBT+ osob, jiné státy stále čelí výrazným výzvám v oblasti diskriminace a násilí vůči této komunitě. Tento text se zaměřuje na situaci LGBT+ komunity v zahraničí i v České republice.

V mnoha západních zemích byly v posledních desetiletích učiněny významné legislativní kroky na podporu práv LGBT+ osob. Například v Kanadě bylo manželství osob stejného pohlaví legalizováno v roce 2005, což bylo významným krokem směrem k rovnoprávnosti (Smith, 2018). Podobně ve Spojeném království byla v roce 2013 přijata legislativa umožňující manželství osob stejného pohlaví, což výrazně zvýšilo sociální akceptaci LGBT+ osob (Johnson, 2017).

Sociální akceptace LGBT+ osob se liší napříč regiony. V západní Evropě a Severní Americe je obecně vyšší než ve východní Evropě a Asii. Výzkumy ukazují, že veřejné mínění v těchto regionech je čím dál tím více inkluzivní díky osvědčené a vzdělávání (Pew Research Center, 2020). Například v Nizozemsku, které je často považováno za jednu z nejvíce inkluzivních zemí na světě, je společenská akceptace LGBT+ osob velmi vysoká (Kuyper, 2016).

Navzdory legislativním pokrokům zůstávají LGBT+ osoby v mnoha zemích vystaveny diskriminaci a násilí. V Polsku a Maďarsku například zaznamenáváme rostoucí homofobní nálady a státní politiku, která je vůči LGBT+ komunitě nepřátelská (Takács, 2018). Tato situace vede k sociálnímu vyloučení a zhoršení duševního zdraví LGBT+ osob.

V České republice jsou práva LGBT+ osob stále omezená. Registrované partnerství bylo legalizováno v roce 2006, avšak manželství osob stejného pohlaví zůstává neuznáno. Adopce dětí LGBT+ páry je také legislativně složitá a setkává se s významným odporem

(Pitoňák, 2017). Nedostatečná právní ochrana má negativní dopad na kvalitu života LGBT+ osob.

Sociální akceptace LGBT+ osob v České republice je relativně nízká ve srovnání se západní Evropou. Výzkumy ukazují, že předsudky a diskriminace jsou stále běžné, což negativně ovlivňuje kvalitu života LGBT+ osob (European Union Agency for Fundamental Rights, 2020). Společenská akceptace LGBT+ osob je ovlivněna i nedostatkem osvěty a vzdělávání v oblasti LGBT+ problematiky.

2 Žáci a vyučující patřící do LGBT+ komunity

Žáci základních, středních škol a vysokých škol, kteří se identifikují jako LGBT+, čelí specifickým výzvám, které mohou ovlivnit jejich akademické výsledky a duševní zdraví. Tato kapitola se zaměřuje na zkušenosti těchto žáků, vysokoškolských studentů a jejich učitelů v České republice, přičemž využívá jak zahraniční, tak české zdroje.

2.1 LGBT+ žáci základních a středních škol

Studie v zahraničí ukazují, že LGBT+ žáci často čelí diskriminaci a šikaně. Například studie GLSEN (2017) zjistila, že 87 % LGBT+ studentů v USA zažilo verbální obtěžování kvůli své sexuální orientaci nebo genderové identitě. Tato negativní zkušenost může vést k nižšímu sebevědomí a horším akademickým výsledkům (GLSEN, 2017). Další výzkum ukazuje, že LGBT+ žáci mají zvýšené riziko deprese, úzkosti a sebevražedných myšlenek (Kosciw et al., 2018).

Podle studie Kosciw et al. (2018) se LGBT+ studenti často potýkají s nepřátelským školním prostředím, kde jsou vystaveni jak fyzickému, tak verbálnímu obtěžování. Důsledky těchto negativních zkušeností mohou zahrnovat zhoršení školních výsledků, zvýšenou absenci a dokonce předčasné ukončení školní docházky. Kosciw et al. také zdůrazňují důležitost podpůrných školních politik a programů, jako jsou gay-straight aliance, které mohou významně zlepšit školní prostředí pro LGBT+ studenty.

Podobně jako v zahraničí, i v České republice čelí LGBT+ žáci specifickým výzvám. Výzkum České školní inspekce (2020) ukázal, že LGBT+ žáci často zažívají šikanu a diskriminaci, což negativně ovlivňuje jejich psychickou pohodu a školní výkony. Navzdory tomu se postupně zvyšuje povědomí o potřebách těchto žáků a školy začínají zavádět inkluzivní opatření (Česká školní inspekce, 2020).

Další studie realizovaná v České republice, provedená Pitoňákem a Špatenkovou (2020), zjistila, že LGBT+ žáci čelí ve školách výrazné homofobii a transfobii. Tyto formy diskriminace mohou vést k vážným psychickým problémům a zhoršení školních výkonů. Výzkum také ukázal, že mnoho učitelů není dostatečně připraveno na práci s LGBT+ žáky a často postrádá potřebné znalosti a dovednosti pro poskytování adekvátní podpory.

2.2 LGBT+ vysokoškolští studenti

Vysokoškolští studenti, kteří se identifikují jako LGBT+, často hledají prostředí, které je více akceptující a podporující než jejich předchozí školní zkušenosti. Výzkum Rankin et al. (2010) ukazuje, že univerzitní kampusy v USA se stále více zaměřují na vytváření inkluzivního prostředí pro LGBT+ studenty prostřednictvím různých programů a podpůrných služeb. Studie zjistila, že přítomnost LGBT+ center a podpůrných skupin může výrazně zlepšit akademické a osobní zkušenosti těchto studentů (Rankin et al., 2010).

V České republice se situace vysokoškolských studentů LGBT+ postupně zlepšuje, avšak stále existují výzvy. Výzkum na Masarykově univerzitě v Brně zjistil, že mnoho LGBT+ studentů zažívá na univerzitě formy diskriminace a šikany, ačkoli univerzita nabízí podpůrné služby a organizace zaměřené na LGBT+ komunitu (Kocourek, 2019).

Studie Kocourka (2019) také ukázala, že přítomnost LGBT+ organizací a aktivit na univerzitě může významně přispět ke zlepšení pocitu sounáležitosti a bezpečí mezi LGBT+ studenty. Tyto organizace poskytují nejen sociální podporu, ale také vzdělávací příležitosti a advokační činnost, která pomáhá zvyšovat povědomí o LGBT+ problematice mezi studenty a zaměstnanci univerzity.

Pro zlepšení situace vysokoškolských studentů LGBT+ je klíčové zavádět inkluzivní vzdělávací strategie. Podle studie Woodford et al. (2018) mohou inkluzivní kurikula, která zahrnují témata týkající se LGBT+ komunity, výrazně zlepšit postoje studentů a vytvořit podpůrnější akademické prostředí. Studie doporučuje zahrnutí LGBT+ témat do základních kurzů a posílení podpůrných služeb pro LGBT+ studenty (Woodford et al., 2018).

Výzkumy ukazují, že zvýšení povědomí a vzdělávání o LGBT+ tématech na univerzitách může výrazně zlepšit postoj studentů. Studie Woodford et al. (2014) zjistila, že studenti, kteří absolvovali kurzy zaměřené na LGBT+ problematiku, projevovali větší porozumění a podporu pro LGBT+ spolužáky. Kurzy zaměřené na LGBT+ problematiku mohou také přispět ke snížení předsudků a zlepšení mezilidských vztahů na univerzitách (Woodford et al., 2014).

V České republice se vzdělávání o LGBT+ problematice postupně zlepšuje. Výzkum na Univerzitě Karlově ukázal, že studenti, kteří absolvovali kurzy zaměřené na LGBT+ témata, projevovali vyšší úroveň porozumění a empatie vůči LGBT+ komunitě (Nováková, 2018). Nicméně stále existuje prostor pro zlepšení, zejména pokud jde o začlenění těchto témat do širšího vzdělávacího kontextu a zvýšení povědomí mezi všemi studenty.

Podle Křížové (2020) je nezbytné, aby univerzity nabízely více vzdělávacích programů zaměřených na LGBT+ problematiku. Tato potřeba vychází nejen z požadavků LGBT+ studentů, ale také z celospolečenské potřeby zvýšení povědomí a tolerance. Vzdělávací programy by měly zahrnovat jak teoretické, tak praktické aspekty, včetně workshopů a seminářů zaměřených na reálné zkušenosti LGBT+ jednotlivců (Křížová, 2020).

2.3 Učitelé patřící do LGBT+ komunity

Učitelé, kteří se identifikují jako LGBT+, často čelí specifickým výzvám na pracovišti. Studie DeJean (2010) ukazuje, že mnoho LGBT+ učitelů čelí diskriminaci a obtěžování, což může ovlivnit jejich profesní život a osobní pohodu. Tento výzkum odhaluje, že LGBT+ učitelé často postrádají podporu ze strany vedení škol a kolegů, což vede k pocitům izolace a stresu. Diskriminace a nedostatečná podpora mohou vést k vyšší míře vyhoření a nižší pracovní spokojenosti (DeJean, 2010).

Podle Flores (2014) LGBT+ učitelé nejenže čelí diskriminaci a obtěžování, ale často také musejí skrývat svou identitu, což způsobuje další stres. Tento výzkum zdůrazňuje, že LGBT+ učitelé v prostředí, kde nejsou otevřeně podporováni, se často cítí nuceni k dvojímu životu, což zhoršuje jejich pracovní výkonnost a psychickou pohodu. LGBT+ učitelé v takových situacích často čelí dilematům ohledně své identity a profesní integrity (Flores, 2014).

Další výzkumy, jako například ten provedený Wrightem (2013), ukazují, že LGBT+ učitelé mají omezený přístup k profesnímu rozvoji a kariérnímu růstu. Tito učitelé se často cítí nedoceněni a marginalizováni v pracovním prostředí, což vede k frustraci a nespravedlnosti. Wright rovněž poukazuje na to, že podpůrné politiky a inkluzivní školní prostředí mohou výrazně zlepšit pracovní podmínky a celkovou spokojenost LGBT+ učitelů (Wright, 2013).

V České republice LGBT+ učitelé čelí podobným výzvám. Výzkum Hladíka a Průši (2016) ukázal, že LGBT+ učitelé jsou vystaveni diskriminaci a homofobii v českých školách. Tito učitelé se často setkávají s negativními postoji ze strany kolegů i studentů, což ovlivňuje jejich profesní život a osobní pohodu. Výzkum také poukazuje na to, že LGBT+ učitelé v českých školách často postrádají potřebnou podporu a inkluzivní politiky (Hladík & Průša, 2016).

Pitoňák a Špatenková (2016) zjistili, že LGBT+ učitelé v České republice čelí nedostatku podpory ze strany vedení škol a kolegů. Tato situace může vést k izolaci a zvýšenému stresu, což negativně ovlivňuje jejich schopnost efektivně vykonávat svou práci. Výzkum také zjistil, že mnoho učitelů nemá přístup k adekvátnímu profesnímu rozvoji a podpůrným službám, což ztěžuje jejich schopnost vyrovnat se s diskriminací a homofobií ve školním prostředí (Pitoňák & Špatenková, 2016).

Heřman (2017) ve svém výzkumu zjistil, že LGBT+ učitelé v České republice často skrývají svou sexuální orientaci a genderovou identitu ze strachu z diskriminace a negativních reakcí. Tato potřeba skrývat svou identitu vede k výraznému stresu a snížení pracovního výkonu. Výzkum rovněž ukazuje, že nedostatek podpory a pochopení ze strany vedení škol a kolegů vede k pocitu osamělosti a izolace mezi LGBT+ učiteli (Heřman, 2017).

Je nezbytné, aby školy poskytovaly LGBT+ učitelům potřebnou podporu a vytvářely inkluzivní pracovní prostředí. Šimůnková (2018) zdůrazňuje, že školy by měly zavést politiky proti diskriminaci a homofobii a poskytovat LGBT+ učitelům přístup k profesnímu rozvoji a podpůrným službám. Tyto politiky mohou významně zlepšit pracovní podmínky LGBT+ učitelů a přispět k vytvoření bezpečnějšího a podpůrnějšího školního prostředí (Šimůnková, 2018).

Nováková (2019) poukazuje na to, že inkluzivní vzdělávací strategie, které zahrnují témata týkající se LGBT+ komunity, mohou zlepšit povědomí a porozumění mezi všemi členy školní komunity. Tyto strategie zahrnují nejen školní politiky proti šikaně, ale také vzdělávací programy zaměřené na zvyšování povědomí o LGBT+ problematice. Nováková rovněž zdůrazňuje, že školy by měly poskytovat LGBT+ učitelům možnost sdílet své zkušenosti a diskutovat o svých problémech v bezpečném a podpůrném prostředí (Nováková, 2019).

3 Postoje k LGBT+ komunitě v ČR a školním prostředí

Za posledních 30 let prošel postoj k LGBT+ komunitě v Česku velkými změnami. V 80. letech minulého století byla tato tematika spojená převážně s odporem, znechucením, nenávisťnými projevy či ignorací, a to hlavně proto, že byla dávána do spojitosti s onemocněním HIV. Věřilo se, že HIV a potažmo AIDS mohou dostat jen jedinci odlišné orientace, převážně gayové. Dalším důvodem negativních postojů mohl být náboženské přesvědčení, které bylo a je v rozporu s touto tematikou. V 90. letech začaly fungovat různé internetové stránky zaměřené na sdružení, ochranu a pomoc LGBT+ komunitě a cílem bylo i zvýšení informovanosti v populaci. S přelomem tisíciletí se začaly objevovat duhové průvody, které vycházejí z tradičních pride parade (Netíková, 2014).

Důležité je také zmínit legislativní rámec pro komunitu LGBT+. Téma, které nejvíce rezonuje společností poslední desetiletí je bezpochyby uzavírání manželství homosexuálních párů a možnost společné adopce dětí. V České republice zatím homosexuální páry nemohou uzavírat manželství, ale mohou uzavírat registrované partnerství, které poskytuje určitou právní ochranu, i když není totožné s manželstvím. Aktuálně se v poslanecké sněmovně hlasovalo o manželství pro všechny a o společné adopci dětí homosexuálními páry, návrh ale stále neprošel.

3.1 Šikana

Definic šikany máme k dispozici nespočetně. Podle Říčana (1995, s. 18) se jedná o opakovanou agresi jedince nebo skupiny agresorů proti jedinci nebo skupině obětí.

Chování, které je považováno za šikanu, má několik základních rysů. Jsou to agrese, opakovanost chování a nerovnost sil (Janošová et al., 2016).

Ostrakizace v rámci šikany označuje proces sociálního vyloučení nebo ignorování jednotlivce nebo skupiny osob. Tento typ šikany je často subtilní, ale může mít závažné důsledky pro psychické a emocionální zdraví obětí.

Ostrakizace je jednou z fází šikany a může zahrnovat ignorování, odmítání komunikace, vyloučení ze sociálních aktivit a skupin, a celkově vytváření pocitu izolace a nepatřičnosti. Podle Williamsa (2007) má ostrakizace podobně závažné důsledky jako přímá verbální nebo

fyzická šikana, protože narušuje základní lidskou potřebu sociálního začlenění a přijetí. Výzkum ukazuje, že lidé, kteří jsou ostrakizováni, často trpí zvýšenými úrovněmi stresu, deprese a úzkosti (Williams, 2007).

Fáze šikany ve školním prostředí rozdělil Michal Kolář následovně:

Počáteční narušení: Začátek šikany, kdy se projevují první známky nepřátelství nebo výsměchu.

Zesílení šikany: Nepřátelské chování se stupňuje a častěji se opakuje.

Zesílená reakce třídy: Třída či skupina začíná šikanovanému žákovi vyhýbat nebo ho aktivně vylučovat.

Ostrakizace: Žák je izolován od ostatních, dochází k ignorování, vyhýbání se nebo dokonce k vyloučení ze skupiny (Kolář, 2009).

Ustálení chování: Šikana se stává součástí každodenního chování třídy, což může mít dlouhodobé negativní důsledky pro oběť.

Šikana úzce souvisí se školním prostředím. Šikana ve škole je vážným problémem, který ovlivňuje mnoho studentů po celém světě. Šikana může mít různé podoby, včetně fyzického napadení, verbálního obtěžování, sociální exkluze a kyberšikany. Důsledky šikany mohou být závažné a dlouhodobé, ovlivňující jak fyzické, tak psychické zdraví obětí.

Existuje několik typů šikany, které mohou nastat ve školním prostředí. Fyzická šikana zahrnuje napadení, bití, strkání nebo jiné formy fyzického násilí. Verbální šikana zahrnuje urážky, posměch, nadávky a jiné formy slovního obtěžování. Sociální šikana spočívá v záměrném vyloučení oběti ze skupiny, šíření pomluv a manipulaci vztahů. Kyberšikana využívá digitální technologie, jako jsou sociální sítě, e-maily nebo SMS, k obtěžování, zastrasování nebo ponižování oběti (Olweus, 1993).

Šikana je rozšířeným jevem v mnoha zemích. Výzkumy ukazují, že významné procento studentů zažívá šikanu během svého školního života. Například studie Evropské unie z roku 2015 zjistila, že přibližně 20 % studentů v Evropě zažilo nějakou formu šikany během posledního roku (UNICEF, 2015). V České republice se šikana týká také značné části studentů. Výzkum provedený Pedagogickou fakultou Univerzity Karlovy ukázal, že 18 %

českých studentů se stalo obětí šikany alespoň jednou během školního roku (Mareš & Kolář, 2001).

Důsledky šikany mohou být závažné a dlouhodobé. Oběti šikany často trpí nízkým sebevědomím, úzkostí, depresí a dalšími psychickými problémy. Fyzická šikana může vést k fyzickým zraněním a dlouhodobému zdravotnímu postižení. Šikana může také ovlivnit akademický výkon oběti, způsobit zameškané hodiny a ztrátu zájmu o školu. V extrémních případech může šikana vést k sebevražedným myšlenkám a pokusům o sebevraždu (Rigby, 2003).

Šikana ve škole je komplexní jev, který může být způsoben různými faktory. Některé z hlavních příčin zahrnují rodinné prostředí, osobnostní rysy, školní klima a širší sociokulturní kontext. Děti, které zažívají násilí nebo zanedbávání doma, mohou být náchylnější k šikaně ostatních. Osobnostní rysy, jako je agrese, nízká empatie a potřeba moci, mohou také přispívat k šikaně. Školní klima, které toleruje násilí a nedostatek respektu mezi studenty, může podporovat šikanu. Širší sociokulturní faktory, jako jsou společenské normy a mediální vlivy, mohou rovněž hrát roli (Swearer et al., 2010).

Existuje několik strategií, které mohou školy použít k prevenci a intervenci proti šikaně. Prevence šikany by měla zahrnovat celou školní komunitu, včetně studentů, učitelů, rodičů a administrátorů. Některé účinné strategie zahrnují vzdělávací programy zaměřené na rozvoj empatie a sociálních dovedností, školení učitelů v identifikaci a reakci na šikanu, a vytváření pozitivního školního klimatu, které podporuje respekt a inkluzi (Olweus, 1993).

Intervence proti šikaně by měla být rychlá a rozhodná. Školy by měly mít jasné politiky a postupy pro řešení šikany, včetně systému pro hlášení a monitorování incidentů. Důležité je také poskytovat podporu obětem šikany, aby se cítily bezpečně a byly schopny se zotavit z traumatu. Programy jako Olweusův program proti šikaně, který je široce uznáván a používán, zahrnují celostní přístup zahrnující školní personál, studenty a rodiče (Olweus, 1993).

Existuje několik příkladů dobré praxe v boji proti šikaně ve školách. V Norsku je například Olweusův program proti šikaně aplikován na národní úrovni a zahrnuje systematický přístup

k prevenci a intervenci šikany. Program se zaměřuje na změnu školního klimatu, vzdělávání učitelů a zapojení rodičů (Olweus, 1993).

V České republice byl realizován projekt Minimalizace šikany, který zahrnoval školení pedagogů a zavedení preventivních programů ve školách. Tento projekt se ukázal být efektivní ve snížení výskytu šikany a zlepšení školního klimatu (Kolář, 2001).

3.2 Homofobní šikana

Homofobní chování zahrnuje jakékoli negativní postoje, diskriminační činy nebo násilné jednání namířené proti jednotlivcům nebo skupinám na základě jejich skutečné nebo domnělé sexuální orientace. Toto chování může zahrnovat verbální urážky, fyzické napadení, sociální vyloučení, šikanu a diskriminaci v různých oblastech života, včetně zaměstnání, vzdělávání a zdravotní péče. Homofobie je často zakořeněna v negativních stereotypech, předsudcích a neznalosti o LGBT+ komunitě. Podle Herek (2000), homofobie nejenže poškozují cílené jednotlivce, ale také přispívá k širšímu rozvoji intolerance a násilí ve společnosti. Herek také zdůrazňuje, že homofobní chování může mít vážné důsledky pro duševní a fyzické zdraví obětí, včetně zvýšeného rizika deprese, úzkosti a sebevražedných tendencí (Herek, 2000).

Homofobní šikana je specifická forma šikany zaměřená na jednotlivce kvůli jejich skutečné nebo domnělé sexuální orientaci. Tato šikana může mít závažné a dlouhodobé dopady na fyzické, psychické a emocionální zdraví obětí. Homofobní šikana se může projevovat různými způsoby, včetně fyzického násilí, verbálních útoků, sociální exkluze a kyberšikany. Homofobní šikana je často zakořeněna v předsudcích a stereotypizaci LGBT+ osob.

„Homofobní šikana představuje dlouhodobé a opakované verbální či fyzické ubližování člověku z důvodu, že není heterosexuální, nebo z důvodu, že se chová či vypadá odlišně, a je proto za gaye či lesbu označován. Homofobní obtěžování a šikana mají původ v heteronormativitě genderového řádu, který staví homosexuální, bisexuální a transsexuální lidi do asymetrického postavení vůči heterosexuálním lidem.“ (Smetáčková & Braun, 2009, s.17)

Homofobní šikana se může projevovat v několika formách. Fyzická šikana zahrnuje napadení, bití nebo jiné formy fyzického násilí zaměřené na LGBT+ jednotlivce. Verbální šikana se projevuje urážkami, nadávkami a ponižováním zaměřeným na sexuální orientaci oběti. Sociální šikana spočívá v vyloučení oběti ze skupiny, šíření pomluv a manipulaci vztahů s cílem izolovat a ponižovat oběť. Kyberšikana využívá digitální technologie, jako jsou sociální sítě, e-maily nebo SMS, k šíření nenávisti a ponižování LGBT+ osob (Stonewall, 2017).

Homofobní šikana je rozšířeným jevem v mnoha zemích. Výzkumy ukazují, že LGBT+ studenti čelí šikaně mnohem častěji než jejich heterosexuální spolužáci. Například studie GLSEN z roku 2019 zjistila, že téměř 59 % LGBT+ studentů v USA zažilo verbální šikanu kvůli své sexuální orientaci, zatímco 28 % čelilo fyzickým útokům (Kosciw et al., 2019). V České republice výzkum ukázal, že přibližně 34 % LGBT+ studentů zažilo nějakou formu šikany ve škole (Mareš & Kolář, 2001).

Dopady homofobní šikany mohou být závažné a dlouhodobé. Oběti homofobní šikany často trpí úzkostí, depresí a nízkým sebevědomím. Fyzické násilí může vést k fyzickým zraněním a dlouhodobému zdravotnímu postižení. Sociální izolace a ostrakizace mohou vést k osamělosti a pocitu bezmoci. Výzkumy také ukazují, že LGBT+ studenti, kteří čelí šikaně, mají nižší akademický výkon a častěji zameškávají školu (Russell et al., 2011).

Homofobní šikana má různé příčiny, které jsou často zakořeněny ve společenských a kulturních normách. Negativní postoje vůči LGBT+ osobám mohou být posilovány rodinou, vrstevníky, médii a institucemi. Rodinné prostředí hraje významnou roli, protože děti, které vyrůstají v prostředí s negativními postoji k LGBT+ osobám, jsou náchylnější k projevům homofobie. Školní klima je dalším důležitým faktorem; školy, které nedostatečně řeší šikanu a nemají jasné politiky proti diskriminaci, mohou podporovat prostředí, kde je homofobní šikana běžná (Swearer et al., 2010).

Existuje několik strategií, které mohou školy a společnosti použít k prevenci a intervenci proti homofobní šikaně. Vzdělávací programy zaměřené na zvyšování povědomí o LGBT+ otázkách a rozvoj empatie mohou být účinné při snižování předsudků a homofobie. Školení učitelů a školních zaměstnanců je klíčové pro identifikaci a reakci na homofobní šikanu.

Učitelé by měli být vybaveni dovednostmi a znalostmi potřebnými k vytvoření bezpečného a inkluzivního školního prostředí (Stonewall, 2017).

Školní politiky proti šikaně by měly zahrnovat jasné postupy pro hlášení a řešení incidentů homofobní šikany. Tyto politiky by měly být jasně komunikovány studentům, učitelům a rodičům. Podpora obětí homofobní šikany je také klíčová. Oběti by měly mít přístup k poradenství a podpoře, aby se mohly zotavit z traumatu a pokračovat ve svém vzdělávání bez strachu z dalšího obtěžování (Kosciw et al., 2019).

Existuje několik příkladů dobré praxe v boji proti homofobní šikaně. Projekt It Gets Better je globální iniciativa zaměřená na podporu LGBT+ mládeže prostřednictvím sdílení pozitivních příběhů a poskytování podpory. Tato iniciativa pomáhá LGBT+ mladým lidem uvědomit si, že nejsou sami a že jejich životy se mohou zlepšit (It Gets Better Project, 2020).

Program Safe Schools v Austrálii je dalším příkladem úspěšného přístupu k prevenci homofobní šikany. Tento program poskytuje školám nástroje a zdroje k vytvoření bezpečného a inkluzivního prostředí pro všechny studenty bez ohledu na jejich sexuální orientaci nebo genderovou identitu. Program zahrnuje školení učitelů, vzdělávací materiály pro studenty a podporu pro rodiče (Safe Schools Coalition Australia, 2015).

Homofobie mívá za následek šikanu a homofobní obtěžování. Tento druh šikany vlastní všechny charakteristiky obecné šikany, ale je specifický tím, že je cílen vůči lidem, kteří patří do LGBT komunity, nebo se to u nich předpokládá (Smetáčková & Braun, 2009).

Homofobní šikana má větší spojitost s heterosexuálními chlapci, jelikož homofobie patří do maskulinních norem společnosti a z toho vyplývá, že agresori jsou více chlapci než dívky (D'Urso & Pace, 2019).

Nicméně agresory či agresorkami nebývají pouze žáci, ale i vyučující. Nejčastější formy jsou slovní urážky a kyberšikana.

3.3 Příčiny homofobie

Pro lepší porozumění homofobním postojům je nezbytné nahlédnout na tuto problematiku z genderového hlediska. Genderový princip vychází z toho, že společnost rozděluje lidi na ženy a muže, přičemž určité věci, barvy, činnosti a zájmy jsou spojeny s ženskostí nebo mužskostí. Nicméně rozdíly mezi ženami a muži nelze vysvětlit jen na základě biologie.

Takové zjednodušení by neobjasnilo existenci různých typů žen a mužů, kteří se odlišují od tradičních představ, a to ani v různých kulturách a historických obdobích. V některých společnostech jsou atributy považované za ženské přisuzovány mužům a naopak. To dokazuje, že genderové rozdíly jsou sociální a mají stejnou váhu jako biologické rozdíly. V naší společnosti se genderový řád zakládá na dichotomii a komplementaritě, což znamená, že téměř vše lze rozdělit na ženské a mužské a tyto dvě skupiny společně tvoří ideální celek. Ideální komplementarita mezi ženami a muži zároveň podporuje ideální heterosexuální. Vše, co se od tohoto vzoru odchyluje, je vnímáno jako deviantní a často vyvolává nedůvěru či strach (Smetáčková & Braun, 2009).

Rozdělujeme 2 formy homofobie, které souvisí s genderovými stereotypy a mají různé příčiny:

Negativní postoje vůči lidem, kteří projevili veřejně odlišnost své orientace a negativní postoje vůči lidem, kteří se nějakým způsobem liší od představ o běžných a správných ženách a mužích a jsou poté za homosexuální označováni (Smetáčková & Braun, 2009).

Dalším klíčovým faktorem přispívajícím k homofobii je sociální a politická situace, která často reflektuje širší postoje společnosti vůči LGBT+ komunitě. Politické a právní systémy, které diskriminují LGBT+ osoby, mohou posilovat a legitimizovat homofobní postoje mezi občany. Například v zemích, kde je homosexualita kriminalizována, jsou homofobní postoje často hluboce zakořeněny a těžko se mění. Na druhé straně, ve státech s legislativou podporující rovná práva pro LGBT+ osoby, jako je legalizace stejnopohlavních manželství, je zaznamenán pokles homofobních postojů mezi obyvatelstvem. Sociální tlaky a očekávání mohou také hrát významnou roli; například tlak na dodržování tradičních genderových rolí může vést k negativním postojům vůči těm, kteří tyto role porušují, což je často případ LGBT+ osob (Katz-Wise & Hyde, 2012).

3.4 Homofobie ve škole

Předsudky vůči homosexuálům a genderové stereotypy by neměly být součástí formálního vzdělávání, jelikož rámcové vzdělávací programy kladou důraz na respekt ke všem lidem. Informace, které odhalují nesprávnost těchto stereotypů a předsudků a pozitivně ovlivňují postoje žáků, mohou být velmi užitečné. Avšak existuje málo materiálů, které by učitelům

pomohly integrovat tuto výuku do různých předmětů. Kromě formální výuky je také důležité neformální kurikulum, tj. klima ve škole, vztahy mezi učiteli a žáky, atmosféra školy a způsob, jakým jsou ženy a muži zobrazováni v učebnicích. Školní prostředí může buď podporovat, nebo potlačovat genderové stereotypy a homofobní předsudky tím, že je představuje jako nevhodné a netolerovatelné. (Smetáčková & Braun, 2009).

Nedostatek seriózních informací je často základem pro vznik homofobních předsudků. Jedním z velkých problémů ve školách je homofobní šikana. Ve výzkumu Youth Risk Behavior Surveillance System (2019) bylo zjištěno, že 37,3 % mladých homosexuálů v USA zažívá ve škole šikanu, zatímco u heterosexuálních studentů je to pouze 17,1 %. To jasně ukazuje, že ne-heterosexuální studenti jsou mnohem častěji terčem šikany než jejich heterosexuální spolužáci (Youth Risk Behavior Surveillance System, 2019).

Podobná situace je i v České republice. Výzkum Pechové (2009) ukazuje, že 11 studentů bylo fyzicky napadeno ve škole kvůli své orientaci a ve třech případech došlo k útokům na veřejnosti. Celkem 26 případů fyzických útoků bylo spojeno se školní šikanou, což potvrzuje závažnost homofobní šikany i v českých školách (Pechová, 2009).

Tyto problémy ukazují na potřebu integrace vzdělávacích materiálů, které by se zaměřovaly na rozptýlení genderových stereotypů a homofobních předsudků, do školních kurikul. Současně je nutné vytvářet školní prostředí, které podporuje respekt a rovnost pro všechny studenty bez ohledu na jejich sexuální orientaci (Smetáčková & Braun, 2009).

A jak je tomu na vysokých školách? Homofobie na vysokých školách v České republice je stále přítomná a představuje významný problém. Podle studie s názvem Homofobie ve školním prostředí a její dopad na vysokoškolské studenty v České republice, mnoho z nich zažilo různé formy diskriminace a homofobního chování na univerzitách. Šikana a nepřátelské prostředí často ovlivňují psychické zdraví LGBT+ studentů a jejich akademické výsledky. Výzkum ukazuje, že tato diskriminace může mít formu verbálních urážek, sociální ostrakizace a dokonce i fyzického napadení. To vše přispívá k pocitu izolace a nízké sebedůvěry mezi LGBT+ studenty (Pitoňák, 2017).

Na druhé straně existují pozitivní iniciativy a programy zaměřené na podporu LGBT+ komunity na vysokých školách v České republice. Například organizace Prague Pride

spolupracuje s univerzitami na vzdělávacích programech a kampaních zaměřených na zvyšování povědomí o LGBT+ otázkách. Další aktivní iniciativou je projekt Queer Geography, který pořádá workshopy a přednášky pro studenty a učitele, čímž se snaží vytvořit inkluzivní a podpůrné prostředí. Tyto programy mají za cíl snížit homofobní chování a podporovat akceptaci a diverzitu v akademickém prostředí (Queer Geography, 2023; Prague Pride, 2023).

3.5 Diskriminace LGBT+ komunity ve světě a ČR

Diskriminace LGBT+ komunity je globálním problémem, který má závažné důsledky pro životy mnoha lidí. Navzdory rostoucímu uznání práv LGBT+ osob v některých částech světa, mnoho zemí stále udržuje zákony a politiky, které diskriminují a marginalizují LGBT+ jednotlivce. Diskriminace se může projevovat v různých formách, včetně právní diskriminace, sociální stigmatizace, násilí a omezení základních svobod.

Právní diskriminace LGBT+ osob je stále běžná v mnoha zemích. Například v 69 zemích světa jsou stále platné zákony, které kriminalizují konsensuální sexuální styk mezi osobami stejného pohlaví. Tyto zákony často vycházejí z koloniální minulosti a náboženských doktrín. V zemích jako Írán, Saudská Arábie a Somálsko může být za homosexualitu uložen trest smrti (ILGA, 2023). Právní diskriminace se neomezuje pouze na kriminalizaci sexuálního styku; mnoho zemí také omezilo práva LGBT+ osob v oblastech, jako je manželství, adopce dětí, a přístup ke zdravotní péči a zaměstnání.

Sociální stigmatizace a násilí vůči LGBT+ osobám jsou rovněž rozšířené. V mnoha společnostech jsou LGBT+ lidé vystaveni verbálnímu a fyzickému násilí, šikaně a sociálnímu vyloučení. Například v Rusku jsou LGBT+ osoby často terčem násilných útoků a homofobní rétorika je běžná nejen mezi veřejností, ale i mezi politiky a náboženskými vůdci. Ruské zákony o „gay propagandě“ zakazují šíření informací o LGBT+ otázkách, což dále stigmatizuje a izoluje LGBT+ komunitu (HRW, 2020).

Podobně v Ugandě byla přijata legislativa, která nejenže kriminalizuje homosexualitu, ale také zavádí přísné tresty pro osoby, které neoznámí úřadům homosexuální aktivity jiných osob. Tento zákon přispěl k nárůstu násilí a diskriminace vůči LGBT+ lidem v zemi (BBC, 2014). V Jižní Africe, navzdory ústavní ochraně práv LGBT+ osob, jsou lesbické ženy a

transgender osoby často terčem „korekčních znásilnění“, což je forma sexuálního násilí zaměřená na „převýchovu“ LGBT+ jednotlivců (Amnesty International, 2020).

Omezení základních svobod LGBT+ osob je dalším aspektem diskriminace. V mnoha zemích jsou LGBT+ osoby omezovány ve svobodě projevu, shromažďování a sdružování. V Turecku byly například zakázány LGBT+ průvody a akce, a aktivisté čelí represím a zatýkání (ILGA-Europe, 2020). Podobně v Egyptě jsou LGBT+ aktivisté často zatýkáni a obviněni z „dekadence“ a „nemorálnosti“ na základě zákonů, které jsou volně interpretovány k potlačování LGBT+ aktivit (Human Rights Watch, 2018).

Diskriminace v přístupu ke zdravotní péči je dalším závažným problémem. LGBT+ osoby často čelí předsudkům a odmítnutí ze strany zdravotnických pracovníků, což může vést k nedostatečné lékařské péči a vyššímu riziku zdravotních problémů. Ve Spojených státech například studie ukazují, že transgender osoby často zažívají diskriminaci v lékařských zařízeních, což může vést k opožděné diagnóze a léčbě (Lambda Legal, 2010). V mnoha afrických zemích jsou LGBT+ osoby také často vylučovány z programů prevence a léčby HIV/AIDS, což má devastující dopad na jejich zdraví (UNAIDS, 2019).

Navzdory těmto výzvám existují globální úsilí zaměřená na zlepšení situace LGBT+ komunity. Organizace jako ILGA (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association) pracují na advokacii a lobování za právní reformy na mezinárodní úrovni. ILGA pravidelně vydává zprávy a indexy, které hodnotí stav LGBT+ práv v různých zemích, a poskytuje podporu místním organizacím v jejich boji proti diskriminaci (ILGA, 2023).

Dalším příkladem je práce Human Rights Campaign (HRC), která se zaměřuje na zlepšení práv LGBT+ osob prostřednictvím legislativní advokacie a vzdělávacích kampaní. HRC například úspěšně lobovala za přijetí zákona o rovných právech manželství ve Spojených státech a nadále pracuje na ochraně práv LGBT+ osob na celém světě (HRC, 2023)

Diskriminace LGBT+ komunity v České republice je stále přítomným problémem, který se projevuje v různých oblastech života, včetně zaměstnání, zdravotní péče a veřejného života. Podle zprávy agentury EU pro základní práva (2019) se LGBT+ osoby v České republice často setkávají s diskriminací a šikanou, a to jak v soukromém, tak ve veřejném sektoru. Studie ukazuje, že téměř polovina LGBT+ osob zažila nějakou formu diskriminace nebo

obtěžování za posledních pět let. Homofobní a transfobní předsudky jsou stále hluboce zakořeněny v české společnosti, což vede k marginalizaci a sociálnímu vyloučení LGBT+ osob (European Union Agency for Fundamental Rights, 2019).

Zákony na ochranu proti diskriminaci sice existují, ale jejich účinnost je často omezená nedostatečnou implementací a nízkou informovaností veřejnosti o těchto právech. Podle Svobodové (2020) české antidiskriminační zákony teoreticky poskytují ochranu LGBT+ osobám, ale v praxi je mnoho případů diskriminace nehlášeno, a to buď z důvodu strachu z odvety, nebo z důvodu nízké důvěry v efektivitu právních mechanismů. Navzdory existenci zákona č. 198/2009 Sb., který zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace a genderové identity, zůstává mnoho LGBT+ osob bez adekvátní ochrany (Svobodová, 2020).

Školní prostředí v České republice může být pro LGBT+ žáky zvláště obtížné. Podle výzkumu Kocourkové (2018) se mnoho LGBT+ žáků setkává s šikanou, verbálním i fyzickým násilím a sociálním vyloučením. Tyto negativní zkušenosti mohou mít dlouhodobé důsledky na jejich psychické zdraví, akademický výkon a celkovou kvalitu života. Výzkum ukazuje, že až 70 % LGBT+ žáků zažilo nějakou formu šikany nebo obtěžování ve škole, přičemž tato šikana často zůstává bez adekvátní reakce ze strany školních autorit (Kocourková, 2018).

3.6 Budování pozitivních postojů k LGBT+ komunitě

V posledních letech se v České republice stále více projevují pozitivní postoje k LGBT+ komunitě, což lze přičíst několika klíčovými faktorům, včetně rostoucího povědomí o právech LGBT+ osob, aktivismu, podpory ze strany veřejných institucí a změn v legislativě.

Jedním z hlavních indikátorů pozitivního vývoje je rostoucí podpora pro právní uznání a ochranu LGBT+ osob. Například podle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) z roku 2019 podporuje většina české veřejnosti registrované partnerství. Tato podpora se zvýšila z 64 % v roce 2005 na 76 % v roce 2019. Podobně podpora pro adopci dětí homosexuálními páry vzrostla z 22 % v roce 2005 na 49 % v roce 2019 (CVVM, 2019). Tento posun v názorech ukazuje, že česká společnost se stává více otevřenou a tolerantní vůči LGBT+ komunitě.

Nevládní organizace hrají klíčovou roli v podpoře pozitivních postojů k LGBT+ komunitě. Prague Pride, jedna z nejvýznamnějších organizací v ČR, každoročně pořádá festival hrdosti, který zahrnuje průvody, kulturní a vzdělávací akce. Tento festival se stal jednou z největších akcí svého druhu ve střední Evropě a přitahuje tisíce účastníků. Prague Pride se zaměřuje na zvyšování povědomí o právech LGBT+ osob a podporuje jejich rovnost ve společnosti (Prague Pride, 2023).

Další organizace, jako například PROUD, poskytují vzdělávací programy a školení zaměřená na podporu diverzity a inkluze ve školách a na pracovištích. Tyto programy pomáhají rozvíjet porozumění a empatii vůči LGBT+ osobám, což vede k pozitivnějším postojům a lepšímu prostředí pro LGBT+ komunitu (PROUD, 2023).

Dalším faktorem, který pomáhá k budování pozitivního přístupu, je činnost médií. Média hrají klíčovou roli v formování veřejného mínění a zvyšování povědomí o LGBT+ otázkách. V posledních letech se v českých médiích stále častěji objevují pozitivní příběhy a reportáže o LGBT+ komunitě. Například televizní seriály, filmy a dokumenty, které zobrazují LGBT+ postavy a jejich příběhy, přispívají k normalizaci a akceptaci LGBT+ osob ve společnosti. Tento pozitivní mediální obraz podporuje veřejné porozumění a snižuje předsudky (Rainbow Europe, 2023).

Školy a univerzity hrají také důležitou roli v podpoře pozitivních postojů k LGBT+ komunitě prostřednictvím inkluzivního vzdělávání. Některé školy zavádějí programy zaměřené na zvyšování povědomí o LGBT+ otázkách a podporu diverzity. Tyto iniciativy zahrnují školení pro učitele, aby byli schopni efektivně reagovat na potřeby LGBT+ studentů a vytvářet inkluzivní a bezpečné školní prostředí. Výzkum ukazuje, že školy s inkluzivními programy mají tendenci mít pozitivnější školní klima a menší míru šikany vůči LGBT+ studentům (Pedagogika, 2023).

Legislativní změny také hrají významnou roli v podpoře práv LGBT+ osob. V roce 2006 bylo v České republice legalizováno registrované partnerství, což bylo významným krokem k uznání práv LGBT+ osob. Další legislativní iniciativy, které jsou v současnosti diskutovány, zahrnují možnost adopce dětí homosexuálními páry a legalizaci manželství pro všechny. Tyto legislativní změny odrážejí rostoucí podporu pro rovnost práv a inkluzi LGBT+ osob v české společnosti (Rainbow Europe, 2023).

3.7 Inkluze LGBT+ studujících

Od současných škol se očekává, že budou dodržovat zásady inkluzivního vzdělávání pro všechny studenty, včetně těch s menšinovou sexuální orientací a genderovou identitou (LGBT+ studenty). Mnohé výzkumy ukazují, že mladí LGBT+ jedinci ve školním prostředí čelí homonegativním postojům a nevhodnému zacházení, což negativně ovlivňuje jejich akademické výsledky a psychickou pohodu. Z tohoto důvodu by učitelé a učitelky měli poskytovat podporu LGBT+ studentům a vytvářet prostředí, které respektuje a chrání jejich práva.

Článek od Ireny Smetáčkové, Jacka D. Simonse a Petra Pavlíka (2022), Postoje českých vyučujících k LGBT+ studujícím, zkoumá názory a postoje českých učitelů a učitelek vůči LGBT+ studentům. Výzkum se zaměřuje na to, jak se tito studenti cítí ve školním prostředí a jak učitelé vnímají své schopnosti v oblasti podpory těchto studentů. Autoři zdůrazňují potřebu citlivého přístupu učitelů a inkluzivní kompetence, která zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje.

Ve studii došlo k důležitým zjištěním v následujících oblastech:

Respekt a bezpečí: Většina vyučujících považuje respekt a bezpečí všech studentů, včetně LGBT+ studentů, za důležité hodnoty.

Kompetence a školení: Polovina respondentů si není jistá svými kompetencemi v oblasti podpory LGBT+ studentů a školení o sexualitě a genderových tématech by hodnotila pozitivně.

Inkluzivní vzdělávání: Přestože mnoho učitelů podporuje vzdělávání o sexualitě a genderu, část z nich nesouhlasí se zařazením těchto témat do školních osnov.

Podpora a intervence: LGBT+ studenti často necítí dostatečnou podporu od učitelů a bojí se svěřit se se svými problémy, protože si nejsou jisti jejich možnou reakcí.

Autoři zdůrazňují potřebu zlepšení školního klimatu prostřednictvím systematického vzdělávání učitelů o sexualitě a genderových otázkách. Doporučují zahrnutí těchto témat do pedagogického vzdělávání a vytvoření prostředí, kde se LGBT+ studenti budou cítit přijímání a podporováni. Výzkum ukazuje na důležitost inkluzivního vzdělávání jako klíče ke zlepšení akademických výsledků i celkové pohody studentů.

Vzdělávací projekty jako "Mezipatra na školách" se snaží přinést LGBT+ témata přímo do školního prostředí, čímž se zvyšuje povědomí a citlivost k těmto otázkám mezi studenty a učiteli. Viktor Heumann z organizace Transparent zdůrazňuje význam osvěty a podpory pro trans a nebinární studenty, což zahrnuje poskytování odborné pomoci a poradenství jak studentům, tak jejich rodičům a učitelům. Tímto způsobem dochází ke snaze předcházet rizikům, jako je vyloučení z hlavního vzdělávacího proudu či zhoršení duševního zdraví těchto studentů (Heumann, 2022).

Česká televize ve svém vzdělávacím portálu ČT edu také poskytuje informace o různých aspektech LGBT+ problematiky, včetně toho, jak hledání sexuální identity ovlivňuje mladé lidi v náhradní péči. Tyto zdroje jsou užitečné pro pedagogy, kteří chtějí lépe pochopit a podpořit LGBT+ studující. Takovéto materiály mohou přispět k vytváření více inkluzivního a bezpečného prostředí ve školách (Česká televize, 2021).

V americké studii Heteronormativity, school climates, and perceived safety for gender nonconforming peers od autorů Russella B. Toomeyho, Jenifer K. McGuire a Stephena T. Russella se autoři zabývají vlivem heteronormativity na školní prostředí a bezpečnost, kterou vnímají genderově nekonformní studenti. Heteronormativita se zde definuje jako společenský systém, který upřednostňuje a sankcionuje jednotlivce na základě binárních genderových a sexuálních norem. Adolescenti, kteří neodpovídají těmto normám, čelí zvýšenému riziku viktimizace. Ze studie, které se účastnilo 1415 studujících v Kalifornii, vyšly následující závěry. Starší studenti, bisexuální mládež, latino studenti a studenti, kteří zažili násilí ve škole, vnímají své genderově nekonformní mužské vrstevníky jako méně bezpečné. Podobně starší studenti a ti, kteří zažili násilí a obtěžování kvůli genderové nekonformitě, vnímají své genderově nekonformní ženské vrstevníky jako méně bezpečné. Školy, které zahrnují LGBTQ problematiku do učebních osnov a mají Gay-Straight Alliance (GSA), jsou studenty vnímány jako bezpečnější pro genderově nekonformní mužské vrstevníky. poukazuje na význam inkluzivních školních strategií a politik při vytváření bezpečného prostředí pro všechny studenty, zejména pro ty, kteří se odchylojí od genderových a sexuálních norem. Autoři zdůrazňují, že heteronormativní klima může být zmírněno pomocí konkrétních školních opatření, což může vést k lepším psychosociálním a

akademickým výsledkům. Pro zlepšení vnímání bezpečnosti genderově nekonformních studentů autoři doporučují:

- Integraci LGBTQ problematiky do školních osnov.
- Zřízení a podporu GSA nebo podobných organizací.
- Vzdělávání školního personálu a studentů o problematice genderové a sexuální diverzity.

3.8 Školní klima a bezpečí pro LGBT+ žáky

Školní klima hraje zásadní roli v tom, jak se LGBT+ žáci cítí bezpečně a přijati ve školním prostředí. Výzkumy ukazují, že pozitivní školní klima, které podporuje diverzitu a inkluzi, může výrazně snížit výskyt šikany a diskriminace vůči LGBT+ studujícím. Podle studie Kocourkové a Horákové (2018) je školní klima definováno jako soubor norem, hodnot a očekávání, které ovlivňují chování studentů a učitelů. Pokud je toto klima pozitivní a zahrnuje inkluzivní politiky a programy, LGBT+ žáci se cítí více akceptováni a chráněni před negativními vlivy. Důležité je, aby školy měly implementovány postupy proti šikaně a diskriminaci, které explicitně zahrnují ochranu LGBT+ studujících (Kocourková & Horáková, 2018).

Negativní postoje učitelů mohou výrazně ovlivnit bezpečí a pohodu LGBT+ žáků ve školním prostředí. Podle výzkumu Svobodové (2017) mohou někteří učitelé mít předsudky vůči LGBT+ komunitě, což může vést k nepodporujícímu a někdy i nepřátelskému prostředí pro tyto studenty. Učitelé, kteří se neangažují v boji proti šikaně nebo diskriminaci, mohou nevědomě přispívat k pocitu izolace a nespravedlnosti mezi LGBT+ žáky. Svobodová (2017) také zdůrazňuje, že negativní postoje učitelů jsou často výsledkem nedostatečného vzdělání a povědomí o LGBT+ problematice, což naznačuje potřebu dalšího profesního rozvoje zaměřeného na inkluzivní vzdělávání (Svobodová, 2017).

S negativními postoji učitelů souvisí i stereotype threat, tedy hrozba stereotypu. Jedná se o psychologický fenomén, kdy osoby, které jsou si vědomy stereotypů spojených s jejich skupinou, mají tendenci podávat horší výkony v situacích, kde by tyto stereotypy mohly být potvrzeny. V případě LGBTQ+ studentů může strach ze znevýhodnění kvůli jejich sexuální orientaci nebo genderové identitě vést k horšímu akademickému výkonu. Školy, které

aktivně pracují na rozbíjení těchto stereotypů a posilují pozitivní identitu studentů, mohou pomoci snížit dopady stereotype threat (Aronson et al., 2009).

Důležitým faktorem při vytváření bezpečného a inkluzivního školního prostředí pro LGBT+ žáky je aktivní podpora ze strany učitelů. Podle studie Swanson a Gettinger (2016) je pozitivní vliv Gay-Straight Alliances (GSAs), proti šikanových dokumentů a specifického školení zaměřeného na LGBT+ tematiku zásadní. Studie zjistila, že učitelé, kteří pracují ve školách s aktivními GSAs a explicitními proti šikanovými dokumenty, častěji podnikají kroky na podporu LGBT+ žáků. I když učitelé obecně uznávají důležitost podpory LGBT+ žáků, jejich skutečné jednání může být omezeno nedostatkem školení a zdrojů (Swanson & Gettinger, 2016).

Zahrnutí LGBT+ tematiky do školního kurikula je dalším krokem k vytváření podpůrného a bezpečného prostředí pro všechny studenty. Podle výzkumu Greytak, Kosciw a Boesen (2013) mají školy, které zahrnují LGBT+ problematiku do svého kurikula, pozitivní dopad na školní klima. Tyto školy zaznamenaly nižší úroveň šikany a vyšší míru akceptace mezi studenty. Učitelé, kteří aktivně zapojují LGBT+ témata do výuky, přispívají k vytváření informovaného a empatického školního prostředí, které podporuje diverzitu a inkluzi (Greytak, Kosciw, & Boesen, 2013).

Vytvoření psychologického bezpečí ve školním prostředí je zásadní pro všechny studenty, ale obzvláště pro ty z ohrožených skupin, jako jsou LGBTQ+ studenti. Školy mohou vytvářet takové prostředí tím, že zavedou jasné pokyny proti diskriminaci a šikaně a zajistí, že tyto pokyny budou důsledně uplatňovány. Také je důležité poskytnout studentům přístup k poradenským a podpůrným službám, které respektují jejich identitu a poskytují konkrétní pomoc v případě potřeby (Meyer, 2016).

3.9 Postoje vyučujících k tematice LGBT+ komunity

Postoje vyučujících k LGBT+ tematice jsou v České republice různorodé a ovlivněné mnoha faktory, včetně osobních přesvědčení, vzdělání a zkušeností. Výzkumy naznačují, že postoje pedagogů mohou významně ovlivnit školní prostředí a tím i zkušenosti LGBT+ studentů.

Jedna ze studií zaměřených na postoje českých učitelů k LGBT+ studentům ukázala, že ačkoliv je většina učitelů otevřená a respektuje práva LGBT+ osob, stále existuje významná

část pedagogů, kteří mají negativní či neutrální postoje k LGBT+ tématům. Výzkum z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy identifikoval, že pouze třetina dotazovaných učitelů se cítí dostatečně připravena řešit otázky související s LGBT+ tematikou ve třídě (Pedagogika, 2023).

Další výzkum, který se zaměřil na inkluzivní vzdělávání, naznačuje, že postoje učitelů k LGBT+ studentům jsou často formovány jejich předchozími zkušenostmi a mírou vzdělání v oblasti diverzity a inkluze. Učitelé, kteří prošli školeními zaměřenými na inkluzivní vzdělávání, mají obvykle pozitivnější postoje a cítí se kompetentnější při řešení LGBT+ otázek ve školním prostředí (Studia paedagogica, 2023).

Navzdory snahám o inkluzi a diverzitu se stále objevují případy diskriminace a homofobie ve školách. Výzkum provedený Univerzitou Palackého v Olomouci odhalil, že LGBT+ studenti často čelí šikaně a diskriminaci ze strany spolužáků i učitelů. Tento výzkum také zdůrazňuje potřebu dalšího vzdělávání pedagogů, aby byli schopni vytvořit inkluzivní a bezpečné prostředí pro všechny studenty, bez ohledu na jejich sexuální orientaci nebo genderovou identitu (Chmelová, 2016).

Důležitým aspektem je také role školních politik a programů zaměřených na podporu diverzity. Implementace těchto programů může výrazně přispět ke zlepšení postojů učitelů a celkového školního klimatu. Organizace jako Prague Pride a PROUD nabízejí školení a zdroje, které mohou pomoci učitelům lépe porozumět a podporovat LGBT+ studenty (Prague Pride, 2023).

Kromě individuálních postojů hrají významnou roli i institucionální a kulturní faktory, které ovlivňují, jak učitelé přistupují k LGBT+ tematice ve školách. Institucionální podpora, jako jsou školní politiky proti diskriminaci a programy na podporu diverzity, může výrazně ovlivnit postoje vyučujících a jejich schopnost efektivně reagovat na potřeby LGBT+ studentů. Výzkumy ukazují, že školy s jasnými politikami inkluze a podporou pro LGBT+ studenty mají tendenci mít pozitivnější školní klima a menší míru šikany (Kosciw et al., 2016).

Kulturní kontext rovněž hraje důležitou roli. V českém prostředí mohou být postoje k LGBT+ tematice ovlivněny širšími společenskými postoji a kulturními normami. Studie

naznačují, že ve společnostech s vyšší mírou tolerance a přijetí LGBT+ osob jsou učitelé více nakloněni začlenění LGBT+ témat do výuky a vytváření podpůrného prostředí pro všechny studenty (Herek & Capitanio, 1996). Naopak v konzervativnějších prostředích mohou učitelé čelit větším výzvám a mohou se zdráhat otevřeně diskutovat o LGBT+ otázkách (CVVM, 2019).

Jedním z klíčových nástrojů pro změnu postojů učitelů je další vzdělávání a školení. Programy zaměřené na zvyšování povědomí o LGBT+ otázkách a rozvoj inkluzivních výukových strategií mohou učitelům poskytnout potřebné dovednosti a znalosti. Například školení nabízené organizací PROUD se zaměřují na rozvoj empatie a porozumění specifickým potřebám LGBT+ studentů, což může vést k pozitivnějším postojům a lepší podpoře těchto studentů (PROUD, 2023).

4 Zařazení tematiky LGBT+ do kurikulární dokumentů v ČR

Společnost je v České republice k tématu LGBT+ komunity poměrně tolerantní. Pokud bychom ale chtěli snížit míru šikany, homofobie a ostrakizaci, bylo by vhodné se o menšinách začít bavit již na základních školách. Na školách, kde se o tematice LGBT+ komunity nemluví nebo se dostatečně neprobírá mohou vznikat homofobní jevy. I pro samotné žáky, kteří se cítí být součástí LGBT+ komunity, nebo si nejsou jistí, je to důležité. Mohou si upevnit svůj postoj a uvědomit si, jak se identifikují nebo jaká je jejich orientace. Povídání, výuka a diskuse ve školách o tématu LGBT+ komunity může přispět k normalizaci a vyšší toleranci této tematiky.

4.1 RVP ZV

V aktuálně platném Rámcovém vzdělávacím plánu pro základní vzdělávání (RVP ZV), dostupné na <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacii-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>, s účinností od 1.9.2023, se vyskytuje jen pár oblastí, do kterých je možné téma LGBT+ komunity zařadit, a to převážně v části Doplnující vzdělávací obory. Tyto obory nejsou povinnou součástí základního vzdělávání, pouze ho doplňují a rozšiřují. Je možné je využít pro všechny nebo jen některé žáky.

V povinných vzdělávacích oborech se můžeme setkat s pojmem menšina ve vzdělávacím oboru Výchova k občanství, kde ve vzdělávací oblasti Člověk ve společnosti jsou očekávané výstupy *VO-9-1-05 žák objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám*. Je zajímavé, že sice je v minimálních doporučených úrovních pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření zmíněno, aby žák respektoval zájmy minoritních menšin, a byl seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie, ale o homofobii neexistuje zmínka žádná, stejně jako v průřezovém tématu Multikulturní výchovy.

Ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví je téma vztahů a sexuality obsaženo v několika očekávaných výstupech: *VZ-9-1-11 žák respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví, VZ-9-1-12 žák respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe*

význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování. A okrajově může patřit i do očekávaného výstupu VZ-9-1-02 žák vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví. Téma se dále vyskytuje v tomto učivu: VZTAHY MEZI LIDMI A FORMY SOUŽITÍ – vztahy ve dvojici – kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství, vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – rodina, škola, vrstevnická skupina, ZMĚNY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA A JEJICH REFLEXE -dětství, puberta, dospívání – tělesné, duševní a společenské změny, sexuální dospívání a reprodukční zdraví – zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, předčasná sexuální zkušenost, promiskuita; problémy těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity.

I v oboru Etická výchova, která se řadí do doplňujících vzdělávacích oborů, se můžeme setkat s pár pojmy, do kterých by se dala tematika LGBT+ zařadit (Prejdová, 2024). V učivu Aplikované etické výchovy a konkrétně sexuálního zdraví je zahrnuta sexuální identita, příprava na lásku, zodpovědný vztah k sexualitě. Učivo obsahuje i téma rodina, pravidla v rodině, role, hodnoty.

Vzdělávací obory v RVP VZ obsahují témata sexuality a vztahů, nicméně nezmiňují přímo tematiku LGBT+ komunity. Návod či nástroj pro učitele, které by pomohli lepšímu pochopení problematiky a uchopení tématu není představeno. Žáci na druhém stupni ZŠ jsou ve fázi vývoje osobnosti, vztahů a identity, toto téma je tedy pro spoustu z nich, ne-li pro většinu, zásadní. Dalo by se říct, že RVP se tomuto tématu nepřímou vyhýbá. I z výše uvedených informací je patrné, že je na každém učiteli, jak se k tématu postaví, kde získá informace a zda ho ve výuce zmíní.

4.2 RVP G a SZŠ

V RVP G můžeme najít ještě méně témat, která by zasahovala či alespoň se tematicky přiblížila tématu LGBT+ komunity. Učivo navazuje na RVP VZ, kdy v oboru Výchova ke zdraví, ve vzdělávací oblasti Vztahy mezi lidmi a formy soužití, Změny v životě člověka, Multikulturní výchova se vyskytují prakticky stejné informace, jako v RVP ZV.

Střední zdravotní školy se více věnují oboru Výchovy ke zdraví a vyučují ho jako samostatný předmět, stejně jako veřejné zdravotnictví. Na těchto školách tedy můžeme očekávat vyšší přehled. Ovšem tematiku LGBT+ komunity také neobsahují.

4.3 Karolínka PedF UK

Karolínka je souhrn studijního plánu s přehledem všech předmětů pro každý existující obor/studijní program na Univerzitě Karlově. Je dostupný na stránkách jednotlivých fakult. Pro PedF UK dostupný zde: <https://pedf.cuni.cz/>

Ve studijních plánech platných pro rok 2023/2024 je tematika LGBT+ komunity a genderu zahrnuta v bakalářských programech Pedagogika, Výchova ke zdraví a Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku. Tyto programy ale poskytují pouze 1 nebo 2 povinné, povinně volitelné či volitelné předměty, které se zabývají problematikou genderu. Neexistují žádné volitelné předměty týkající se LGBT+ komunity, které by si mohli zapsat studující z jakýkoliv oborů a tím nedochází k získávání nových znalostí a zkušeností s tematikou LGBT+ komunity.

5 Výzkum

V rámci praktické části budou zkoumány znalosti, zkušenosti a postoje studujících na PedF UK k tematice LGBT+ komunity. Budoucí vyučující by měli mít určité znalosti a zkušenosti s tematikou LGBT+ komunity, jelikož se budou ve školách setkávat s žáky a pracovníky patřícími do LGBT+ komunity a také se s tematikou mohou setkat v rámci vyučování. Vyučující výchovných předmětů by měli být s tematikou ještě více seznámeni, protože zasahuje do témat vztahů, socializace, komunikace a společnosti. Neznalost a nedostatek zkušeností s tematikou může vést k negativnímu postoji budoucích vyučujících, což se může projevit homofobií, šikanou, ostrakizací či ignorací žáků z LGBT+ komunity či jejich rodinných příslušníků. Negativní postoj učitelů může také ovlivnit wellbeing ostatních žáků, jejich názory a postoje k tematice LGBT+ komunity klima třídy. Proto shledávám jako důležité zjistit zkušenosti, znalosti a postoje u studujících na PedF UK.

5.1 Cíle výzkumu

1. Zjištění úrovně znalostí studujících na PedF UK ohledně tematiky LGBT+ komunity
2. Porovnání zkušeností, znalostí a postojů k tematice LGBT+ komunity u studujících bakalářského studia a navazujícího magisterského studia
3. Zjištění míry připravenosti a informovanosti studujících na PedF UK k budoucí výuce ohledně LGBT+ komunity u oboru Výchova ke zdraví
4. Zjištění postoje studujících na PedF UK k tematice LGBT+ komunity

5.2 Výzkumné otázky

1. Jsou studující na PedF UK připraveni na setkání, komunikaci a případnou pomoc žákům LGBT+ komunity díky výuce na PedF UK?
2. Mají studující na PedF UK možnost získat v rámci studia znalosti o této tematice?
3. Chtějí studující na PedF UK získávat nové znalosti o tematice LGBT+?
4. Jaké mají studující postoje (pozitivní, negativní, neutrální) a znalosti (dobré, dostatečné, nedostatečné) k této tematice?
5. Existuje rozdíl mezi znalostmi, zkušenostmi a postoji u LGBT+ studujících a ostatními studujícími?

6. Jaká část studujících na PedF UK absolvovala během studia na VŠ předmět týkající se LGBT+ komunity?

Hypotézy nejsou formulovány, jelikož výzkumný soubor je příliš malý a neexistuje dostatek relevantních zdrojů k případnému vyhodnocení hypotéz.

5.3 Výzkumný nástroj a metodologie

Jako výzkumný nástroj jsem si vybrala anonymní online dotazník v kombinaci s testovými otázkami. Dotazník byl vybrán jako vhodný nástroj, jelikož velká část cílů je zaměřena na zjištění komplexních postojů, znalostí a zkušeností u velkého počtu studujících, ideálně co největšího počtu. Tuto metodu jsem si vybrala proto, že umožňuje sběr jak kvantitativních, tak kvalitativních dat, což komplexní pohled na studované jevy. Při tvorbě jsem se držela pokyny z metodické příručky Hendla (2006) a Šulce (2008), které zdůrazňují důležitost pečlivého návrhu dotazníku, který zahrnuje jasně formulované otázky, výběr reprezentativního vzorku a vhodnou administraci dotazníku, aby byla zajištěna validita a reliabilita získaných dat. Také bylo nutné ošetřit etické aspekty, jako je anonymita respondentů a informovaný souhlas.

Převaha kvantitativní metody byla vybrána z důvodu sběru většího počtu odpovědí, které mají dát širší přehled o znalostech studujících na PedF UK. Kvalitativní otázky byly vybrány hlavně u postojů, což je příliš individuální složka na možnou kvantifikaci.

Dotazník kombinuje kvantitativní a kvalitativní výzkum, skládá se z 30 otázek, z toho 20 uzavřených a 10 otevřených otázek, které jsou rozděleny do čtyř částí. První část je informační, je zaměřena na demografické údaje studujících. Druhá část je zkušenostní, tedy cílena na zkušenosti studujících na PedF s tematikou LGBT+ během studia. Třetí část je znalostní. Znalosti byly testovány formou uzavřených testových otázek, které byly utvořeny pomocí studie Queer zdraví: Výzkumná zpráva o zdraví LGBTQ+ lidí v Česku a na Slovensku (2023). Čtvrtá část je postojová a je rozdělena na postoje studujících k této tematice v rámci školství a postoje v rámci studia na PedF UK. Všechny otázky nebyly označeny jako povinné, jelikož některé jsou delší a mohly by odradit respondenty od vyplňování.

5.4 Výzkumná skupina

Výzkumnou skupinou jsou studující na PedF UK napříč obory. Na dotazník odpovědělo 50 osob, z toho 39 žen a 11 mužů. Z tohoto počtu bylo 7 studujících v prvním ročníku, 5 ve druhém ročníku, 11 ve třetím ročníku, 9 ve čtvrtém ročníku, 11 v pátém ročníku, 6 prodlužovalo a 1 studující byl v doktorském studijním programu. Dotazník byl rozeslán v 26.3. 2024 pomocí sociální sítě Facebook, do veřejné studentské skupiny Studenti PedF UK a pak do soukromé studentské skupiny, kterou máme sdílenou se spolužáky konkrétních oborů. Výzkum byl ukončen přibližně po třech týdnech, kdy již přestali přibývat respondenti.

Pohlaví	Ročník studia						Celkem	
	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník	prodlužování		Doktorské studium
Žena	5	5	5	8	9	6	1	39
Muž	2	0	6	1	2	0	0	11

Tab. 1 – pohlaví a ročník studia respondentů

5.5 Dotazníkové otázky

Část demografická

1. Jaké je vaše pohlaví/gender? (otevřená otázka)
2. Jaký aktuálně studujete obor na PedF UK? (uveďte program a kombinaci, např.: Bc., BI-VZ) (otevřená otázka)
3. V jakém se nacházíte ročníku? (uzavřená otázka)
  - 1.
  - 2.
  - 3.
  - 4. (1. NMgr.)
  - 5. (2. NMgr.)

- 6. (prodlužuji)
  - 7. doktorské studium
4. Plánujete pracovat ve školství nebo v něm už pracujete? (uzavřená otázka)
- Ano, již ve školství pracuji
  - Ano, chci pracovat ve školství
  - Ne
  - Nevím
5. Patříte do LGBT+ komunity? (uzavřená otázka)
- Ano
  - Ne
  - Nevím

Část zkušenostní – v rámci PedF UK

6. Setkal/a jste se na budovách PedF UK s nějakým informačním prostředkem ohledně LGBT+ komunity? (např: plakát, fotka, slogan, psaní na záchodových dveřích) (uzavřená otázka)
- Ano
  - Ne
  - Nevím
7. Pokud ano, jakým? (otevřená otázka)
8. Setkal/a jste se na sociálních sítích PedF UK s příspěvkem zaměřeným (přímo i nepřímo) na komunitu LGBT+? (např.: rozhovor s osobou patřící do LGBT+ komunity) (uzavřená otázka)
- Ano
  - Ne
  - Nesleduji PedF UK na sociálních sítích

9. Setkal/a jste na fakultě s předmětem, který se zabývá či souvisí s komunitou LGBT+?
(uzavřená otázka)

- Ano
- Ne

10. Pokud ano, jak se jmenoval a jaká byla jeho náplň? (otevřená otázka)

11. Byl/a jste přítomna u homofobního chování ze strany vyučujících? (uzavřená otázka)

- Ano – zesměšňování, nevhodné poznámky, předsudky na LGBT+ studující
- Ano – ignorace, neochota pomoci LGBT+ studujícím
- Ne

12. Byl/a jste přítomna u homofobního chování ze strany studujících? (uzavřená otázka)

- Ano – zesměšňování, nevhodné poznámky, urážky, předsudky na LGBT+ studující
- Ano – ignorace, vyčlenění z kolektivu, neochota spolupráce s LGBT+ studujícími
- Ne

Část znalostní – testová forma

13. Jaký je rozdíl mezi pohlavím a genderem? (otevřená otázka)

14. Co znamená sexuální orientace pansexualita? (uzavřená otázka)

- člověk se necítí jako muž ani žena
- člověk cítí sexuální touhu k lidem bez ohledu na jejich pohlaví a gender
- člověk cítí sexuální touhu pouze k neživým objektům

15. Je tematika LGBT+ komunity zahrnuta do RVP nebo existuje téma, do kterého by mohla spadat? (uzavřená otázka)

- Ano
- Ne

16. Jaké je odhadované procento lidí patřících do komunity LGBT+ v ČR? (uzavřená otázka)

- 5 %
- 10 %
- 15 %

17. Kolik procent z těchto osob má strach, že je okolí soudí? (podle *Queer zdraví: Výzkumná zpráva o zdraví LGBTQ+ lidí v Česku a na Slovensku (2023)*) (uzavřená otázka)

- 25 %
- 50 %
- 65 %

18. Kdo je nejvíce náchylný k úzkostnosti a depresím? (podle *Queer zdraví: Výzkumná zpráva o zdraví LGBTQ+ lidí v Česku a na Slovensku (2023)*) (uzavřená otázka)

- Pansexuálové
- Heterosexuální muži
- Homosexuální ženy

19. Označte organizaci/sdružení, o které jste někdy slyšel/a (uzavřená otázka, více možných odpovědí):

- Prague Pride
- Proud
- Transparent
- Jsme fěr
- Spolek Charlie
- O žádné jsem neslyšel/a

20. Znáte nějakou další organizaci/sdružení/hnutí související s LGBT+ komunitou? Pokud ano, uveďte název. (otevřená otázka)

21. Znáte odbornou nebo populárně naučnou literaturu na téma LGBT+ komunity? Pokud ano, jakou? (otevřená otázka)

22. Mají v ČR registrovaní/é partneři/ky právo na adopci dítěte (společně)? (uzavřená otázka)

- Ano
- Ne

Postojová část – školství

23. Mělo by se téma LGBT+ komunity vyučovat na ZŠ/SŠ (problematika genderu, možné formy partnerského soužití, druhy sexuálních orientací)? Odpověď krátce zdůvodněte. (otevřená otázka)

24. Máte pocit, že je povědomí o LGBT+ komunitě důležité pro budoucí pracující ve školství? (uzavřená otázka)

- Ano
- Ne
- Nevím

25. Představte si, že vyučujete předmět Výchovu ke zdraví v 1. ročníku čtyřleté SŠ a podle tematického plánu vás čeká téma Vztahy mezi lidmi a formy soužití - partnerské vztahy, manželství, rodičovství, neúplná rodina, rizika spojená s volbou životního partnera. Ve třídě je jeden žák, který má 2 otce a žákyně, která je lesba. Jak budete s tématem pracovat v rámci úvodní hodiny? Probíhala by hodina jinak, kdyby ve třídě nebyl nikdo z LGBT+ komunity? (otevřená otázka, nepovinná)

26. Představte si situaci, kdy v rámci Českého jazyka v 8. třídě ZŠ vedete výklad o jistém autorovi a zmíníte, že byl homosexuální. Půlka třídy se začne smát a jeden žák vykřikne, že jejich spolužák je taky gay. Následující den zavolají do školy rodiče tří žáků, že si nepřejí, aby se o tomto tématu ve škole mluvilo. Jaké vás napadá řešení? (otevřená otázka, nepovinná)

Postojová část – PedF UK

27. Přijde vám, že se PedF UK zabývá tematikou LGBT+ komunity (uzavřená otázka)

- Vůbec
- Málo
- Dostatečně
- Příliš

28. Tvoří PedF UK bezpečné prostředí pro LGBT+ komunitu? (uzavřená otázka)

- Ano
- Ne
- Nevím

29. Stál/a byste o informační letáky, brožury, jednodenní školení týkající komunity LGBT+? (uzavřená otázka)

- Ano
- Ne
- Nevím

30. Stál/a byste o volitelný předmět Problematika genderu v 21. století/Gender studies/LGBT+ komunita jako sociální menšina? (uzavřená otázka, více možných odpovědí)

- Ano – problematika genderu v 21. století
- Ano – gender studies
- Ano – LGBT+ komunita jako sociální menšina
- O žádný z nich bych nestála

5.6 Způsob zpracování dat

Pro kvantitativní část dotazníku byly data zpracována pomocí Google forms, zpřehledněné do koláčových grafů či tabulek. Kvalitativní část byla nejčastěji kvantifikována, u postojů byly zmíněny nejčastěji se vyskytující odpovědi.

5.7 Výsledky dotazníkového šetření

Výsledky jsou shrnuty po jednotlivých částech, kompletní odpovědi jsou obsaženy v příloze.

5.7.1 1.část – demografické údaje

Jak již bylo zmíněno u výběrové skupiny, dotazníku se zúčastnilo celkově 50 respondentů, z toho 39 žen a 11 mužů. Studijní obory byly velice rozmanité. Nejčastější obor byl dvojobor biologie a výchova ke zdraví, který se vyskytl 6x, celkově převažovaly humanitní obory, pedagogika a výchovy nad přírodovědnými obory. Povedlo se získat odpovědi od široké škály oborů, jmenovitě z jazyků a humanitních předmětů z ČJ, AJ, NJ, DĚJ, SPEC PG, andragogiky, z HV, VV, VKZ, ZSV, logopedie, přírodovědných předmětů z CH, M, IT, TV, BI, učitelství MŠ a pro 1. stupeň. Dalo by se říci, že odpověděli zástupci ze skoro všech možných oborů dostupných na PedF UK.

Z 50 respondentů 19 chtělo v budoucnu pracovat ve školství, 13 již pracovalo, 11 nevědělo, zda chtějí pracovat ve školství a 7 ve školství nepracovalo. Do LGBT+ komunity nepatřilo 33 respondentů, 13 patřilo a 4 nevěděli.

5.7.2 2. část – zkušenostní část v prostředí PedF UK

Tato část dotazníku je zaměřena na zkušenosti studujících s informačními prostředky, ať už výukovými, fyzickými nebo online, přímými či nepřímými, s tematikou LGBT+ komunity v prostředí Fakulty či na účtech na sociálních sítích zprostředkovaných PedF UK. Cílem bylo zjistit, zda se studující dostanou s tematikou za celé své studium vůbec do styku. Součástí jsou i otázky na setkání s homofobním chováním ze strany vyučujících či studujících, které mohou odpovědět na otázku ohledně bezpečného klimatu na fakultě.

S informačním prostředkem v budově školy se setkala 26 respondentů, kdy nejčastějším zdrojem byl plakát s pozvánkou na seminář a nápisy na dveřích na toaletách. 12 respondentů si není jisto, zda se setkali, či ne. Na sociálních sítích vidělo 18 respondentů příspěvek zaměřený na LGBT+ komunitu, 6 nesledovalo PedF UK na žádné sociální síti. Předmět zabývající se problematikou genderu či LGBT+ komunity absolvovalo 11 studentů, ale pouze 5 respondentů dovedlo uvést název. Jednalo se o předměty Gender studies, Multicultural education, Antropologie rodiny a Psychologie genderu. Větší část respondentů se setkala s homofobním chováním ze strany studujících než se strany vyučujících. Se zesměšňováním, nevhodnými poznámkami, urážkami či předsudky na LGBT+ studující ze strany studujících se setkala 9 studujících, ze strany vyučujících 3. S ignorací či vyčleněním z kolektivu od studujících či učitelů se setkali 4 respondenti.

5.7.3 3. část – znalostní – testová forma – správné odpovědi

V této části dotazníku došlo k měření znalostí pomocí testové formy, kdy jsem zjišťovala úroveň informovanosti o tématu u studujících na PedF UK. Součástí jsou i otevřené a multiple choice otázky zaměřené na hlubší znalosti či zájem.

1. Jaký je rozdíl mezi pohlavím a genderem?
  - Pohlaví je biologické rozlišení na muže a ženu, gender se označuje jako sociální pohlaví, založené na vlastních pocitech a identifikaci jedince

Na tuto otázku odpovědělo správně 47 respondentů, 2 si nebyli jistí a 1 odpověď byla, že mezi nimi rozdíl není.

2. Co znamená sexuální orientace pansexualita?
  - člověk cítí sexuální touhu k lidem bez ohledu na jejich pohlaví a gender

Odpověď mělo správně 49 respondentů.

3. Je tematika LGBT+ komunity zahrnuta do RVP nebo existuje téma, do kterého by mohla spadat?
  - Ano

Správně odpovědělo 33 respondentů.

4. Jaké je odhadované procento lidí patřících do komunity LGBT+ v ČR? (uzavřená otázka)
  - 10 %

Správně odpovědělo 21 respondentů, stejný počet zaškrtl odpověď 5 %.

5. Kolik procent z těchto osob má strach, že je okolí soudí? (podle *Queer zdraví: Výzkumná zpráva o zdraví LGBTQ+ lidí v Česku a na Slovensku (2023)*)
  - 50 %

U této otázky bylo větší množství odpovědí přiřazeno číslu 65 %, správnou odpověď označilo 21 respondentů.

6. Kdo je nejvíce náchylný k úzkostnosti a depresím? (podle *Queer zdraví: Výzkumná zpráva o zdraví LGBTQ+ lidí v Česku a na Slovensku (2023)*)

- Pansexuálové

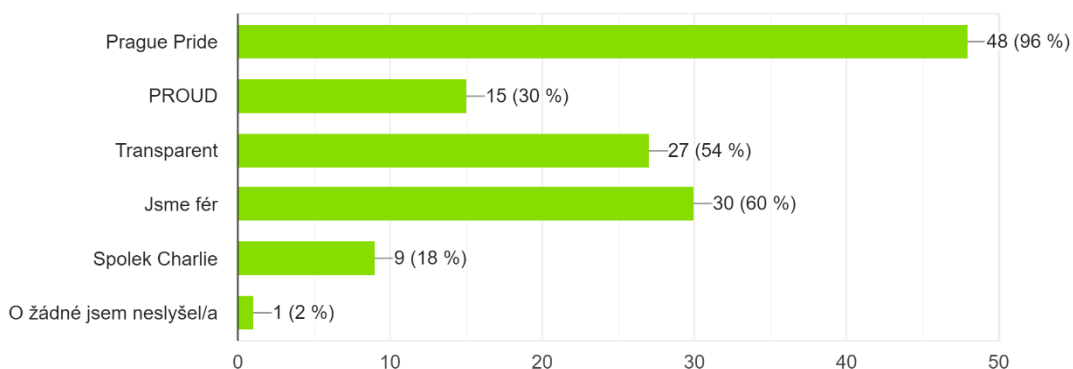
Respondenti očekávali spíše homosexuální ženy jako více náchylné k depresím a úzkostem. Správnou odpověď mělo 19 respondentů.

7. Mají v ČR registrovaní/é partneři/ky právo na adopci dítěte (společně)? (uzavřená otázka)

- Ne

Správnou odpověď zaznamenalo 46 respondentů.

V multiple choice otázce na organizace, o kterých studující již někdy slyšeli, 48 respondentů znalo Prague Pride.

Graf 1

Pouze 2 respondenti odpověděli na otázku, zda znají odbornou nebo populárně naučnou literaturu na téma LGBTQ+ komunity. Byly to knihy *Srdcerváči* od Alice Osemanové a *Byli jsme tu vždycky* od Filipa Titlbacha.

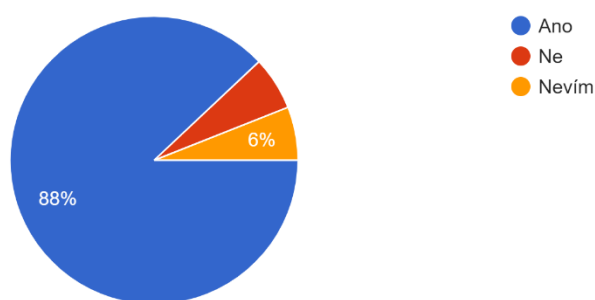
5.7.4 4. část – postojová školství

Cílem této části práce bylo zjištění postojů studujících na PedF UK k tematice LGBT+ komunity v rámci školství. Na otázku, zda by se toto téma mělo vyučovat na ZŠ a SŠ odpovědělo 38 respondentů, že ano, 3 odpověděli, že ne, zbylých 9 si nebylo jisto, nebo zmiňovali, že by bylo lepší toto téma učit až na střední škole. Jako důvody, proč by se mělo téma vyučovat, uvedli studující nejčastěji normalizaci tématu, zboření tabu, destigmatizaci, pochopit své okolí, a protože je LGBT+ komunita součástí společnosti.

Téma LGBT+ komunity by se mělo vyučovat na ZŠ s SŠ	Počet odpovědí
ANO	38
NE	3
NEVÍM, nebo jen na SŠ	9

Tab. 2

Povědomí o LGBT+ komunitě jako důležité pro budoucí pracující ve školství označilo 44 respondentů. 3 respondenti odpověděli, že to důležité není, 3 neví.

Graf 2

V dotazníku následovaly 2 otázky, ve kterých byly vyobrazeny situace, které nastiňují setkání vyučujícího ve škole s LGBT+ komunitou v rámci výuky. Tyto otázky byly

ponechány jako nepovinně, protože je nutné delší a pečlivější rozmyšlení odpovědi. Na první otázku odpovědělo 43 respondentů, na druhou 42. První situace souvisela s vyučováním tématu Vztahy mezi lidmi v rámci výchovy ke zdraví, kdy ve třídě je žák s dvěma otci a jedna žákyně je lesba. Respondenti se měli vyjádřit, zda by hodina probíhala jinak, pokud by ve třídě nebyl nikdo z LGBT+ komunity a jakým způsobem by probíhala úvodní činnost. Většina respondentů odpověděla, že by hodina měla probíhat stejně. Část uvedla, že by neměla probíhat stejně, protože by mělo být téma oznámeno dopředu oznámeno těm, kterých se vědomě týká a zajistit na hodině dopředu bezpečné prostředí. Několik odpovědí bylo negativních, kdy respondenti psali o tom, že žáci se nesvěřují o své orientaci učitelům, tudíž ji nemůžou znát a také, že nejde mít 2 otce a také by neměnili průběh hodiny, protože je sexuální orientace žáků nezajímá a nevěděli by o ní. Jako úvodní aktivitu by respondenti využili řízenou diskuzi, pojmovou mapu a drželi by neutrální postoj.

U druhé otázky jde o situaci, kdy žák nečekaně zareaguje při výkladu o jistém homosexuálním autorovi v hodině češtiny v 8.třídě ZŠ způsobem, že vykřikne, že jejich spolužák je tak gay. Následující den zavolají do školy rodiče tří žáků, že si nepřejí, aby se o tomto tématu ve škole mluvilo. Otázkou bylo, jaké řešení respondenti navrhnou. Téměř všichni respondenti by reagovali tím, že by si stáli za svým názorem, pozvali by si rodiče na osobní setkání do školy nebo na třídní schůzku a vysvětlili jim, že je tato problematika v současné době i historii vyskytující se, dnes již běžná a normální, žáci se s tématem setkají a je nutné téma přestat tabuizovat. 2 respondenti nesouhlasí s tím, že by se o autorově orientaci mělo vůbec mluvit a že toto téma do školy nepatří.

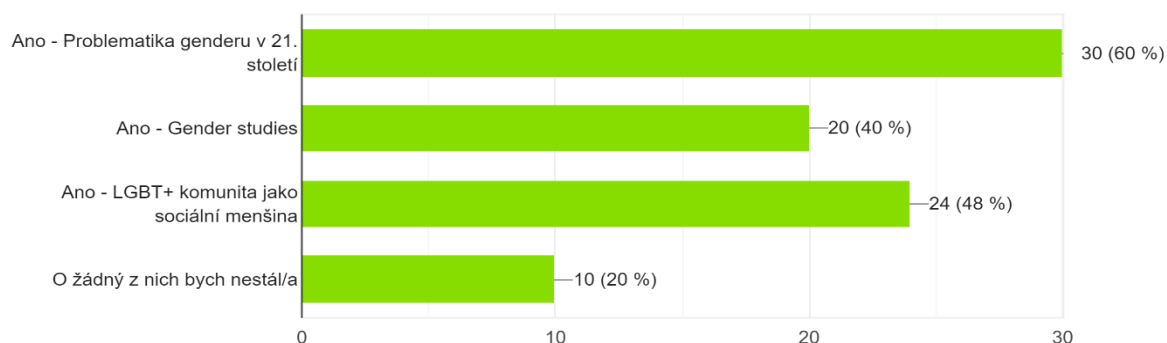
5.7.5 5. část – postojová PedF UK

Tato část měla za cíl zjistit postoje k situaci na PedF UK, tedy zda se fakulta zabývá tematikou LGBT+ komunity dostatečně, tvoří pro ni bezpečnou komunitu a zda by studující stáli o více možností k získání informací o tématu, jak už prostřednictvím informačních letáků nebo školení, tak i volitelných předmětů.

Na otázku, jak se PedF UK zabývá tematikou LGBT+ komunity, odpovědělo 23 respondentů, že málo, 20 že dostatečně, 3 že příliš a 4 že vůbec. 31 respondentů odpovědělo, že PedF UK tvoří bezpečné prostředí pro LGBT+ komunitu. Pouze 1 respondent uvedl, že netvoří, zbylých 18 uvedlo, že neví.

O informační letáky, brožury, jednodenní školení týkající komunity LGBT+ by stálo 17 respondentů, nestálo také 17 a nevědělo 16.

Následující tabulka vyobrazuje počet zájemců o volitelné předměty týkající se LGBT+ komunity:

Graf 3

Z tabulky vyplývá, že o volitelné předměty by mělo zájem 80 % z respondentů studujících na PedF UK.

5.8 Odpovědi na výzkumné otázky

Tato část práce se bude věnovat odpovědím na stanovené výzkumné otázky.

1. Jsou studující na PedF UK připraveni na setkání, komunikaci a případnou pomoc žákům LGBT+ komunity díky výuce na PedF UK?

Z postojové části výzkumu vyplývá, že studující jsou připraveni na setkání, komunikaci a případnou pomoc žákům LGBT+ komunity, nicméně nic nenasvědčuje tomu, že díky výuce na PedF UK. Pouze 11 respondentů zmínilo, že absolvovali předmět týkající se LGBT+ komunity a z toho si jen 5 vzpomnělo na název předmětu.

2. Mají studující na PedF UK možnost získat v rámci studia znalosti o této tematice?

Studující mají možnost získat informace v rámci studia, ale pouze z oborových předmětů u oborů jako je psychologie, výchova ke zdraví a výtvarná výchova. Další možností je absolvování přednášek či seminářů/workshopů, které na fakultě občas probíhají.

3. Chtějí studující na PedF UK získávat nové znalosti o tematicce LGBT+?

O informační letáky, brožury, jednodenní školení týkající komunity LGBT+ by stálo 17 respondentů z 50. O volitelný předmět Problematika genderu v 21.století by stálo 30 respondentů, o předmět Gender studies 20 respondentů, o předmět LGBT+ komunita jako sociální menšina 24 respondentů. Z toho vyplývá, že zájem o nové znalosti a celkově toto téma je výrazný.

4. Jaké mají studující postoje (pozitivní, negativní, neutrální) a znalosti (výborné, chvalitebné, dobré, nedostatečné) k této tematicce?

Postoje jsem vyhodnotila jako procentuální zastoupení všech pozitivních, negativních a neutrálních postojů, které jsem pak vyprůměrkovala.

Postoje	Celková % odpovědí
Pozitivní	68
Negativní	11,3
Neutrální	20,7

Tab. 3

Znalosti jsem vyhodnotila formou bodů za správné odpovědi v testové části a přidáním bodů za znalosti navíc (literatura, organizace). Nejvyšší počet bodů 10, nejnižší 0. Nedostatečné znalosti 0, 1, 2 ,3 body, dobré 4,5 bodů, chvalitebné 6,7 bodů, výborné 8,9,10 bodů.

Znalosti	Počet odpovědí
Výborné	5
Chvalitebné	13
Dobré	25
Nedostatečné	7

Tab. 4

Z výsledků vyplývá, že studující na PedF UK mají pozitivní postoje a průměrně dobré znalosti ohledně tematiky LGBT+ komunity.

Původně jsem do této výzkumné otázky chtěla zařadit ještě hodnocení zkušeností, ale ty podle položených otázek nešly shrnout a vytvořit u nich škálování, jelikož byly pouze na existenci zkušenosti a poté na negativní zkušenosti.

5. Existuje rozdíl mezi znalostmi, zkušenostmi a postoji u LGBT+ studujících a ostatními studujícími?

Odpovědi od studujících patřících do LGBT+ komunity se v určitých částech lišily od zbytku. Celkem 13 respondentů odpovědělo, že patří do LGBT+ komunity. V části dotazníku zaobírajícím se zkušenostmi se bohužel ukázal fakt, že skoro každý z této komunity se setkal s homofobním jednáním ze strany spolužáků či vyučujícího. Ve znalostní části se převaha neukázala, pouze ve větších znalostech ohledně spolků a knižních zdrojů. Z postojové části dotazníku je jasné, že je pro budoucí LGBT+ vyučující toto téma důležité a u příkládaných situací odpovídají více empaticky, promyšleně a citlivě než ostatní. Téměř všichni označili, že se PedF UK zabývá tematikou LGBT+ komunity málo nebo vůbec. Z této části byl také jasný zájem o informační letáky, brožury a volitelné předměty. I když většina označila, že se setkala s homofobním chováním na PedF UK, nikdo neoznačil, že by na fakultě nebylo bezpečné prostředí pro LGBT+ komunitu.

6. Jaká část studujících na PedF UK absolvovala během studia na VŠ předmět týkající se LGBT+ komunity?

Pouze 22 % respondentů absolvovalo předmět týkající se LGBT+ komunity.

6 Diskuse a didaktické doporučení

6.1 Diskuse

Na začátku diskuse dojde k odpovědění na cíle výzkumu. Prvním cílem bylo zjištění úrovně znalostí studujících na PedF UK ohledně tematiky LGBT+ komunity. Z výzkumu vyplývá, že znalosti studujících jsou průměrné, jelikož nejčastější výsledné ohodnocení znalostní části bylo známkou dobře, celkem 25x. Druhým nejčastějším ohodnocením bylo chvalitebně a to u 13 respondentů. Důležité je také zmínit, že žádný respondent neměl plný počet bodů ani 0 bodů.

Druhým cílem bylo porovnání zkušeností, znalostí a postojů k tematice LGBT+ komunity u studujících bakalářského a navazujícího magisterského studia. Mezi výsledky studujících z bakalářského studia a z navazujícího magisterského studia nebyly zjištěny žádné rozdíly ani v postojích, ani znalostech a zkušenostech. U tak malé výzkumné skupiny se ale nedá hovořit o jistém závěru za celou fakultu.

Třetím cílem bylo zjištění míry připravenosti a informovanosti studujících na PedF UK k budoucí výuce ohledně LGBT+ komunity u oboru Výchova ke zdraví.

Tento cíl je složité vyhodnotit, jelikož z oboru Výchova ke zdraví odpovědělo na dotazník 7 respondentů. Z odpovědí lze ale usoudit, že studující mají určitou míru informovanosti i připravenosti. 3 respondenti absolvovali předmět Gender studies. V postojových částech dotazníku respondenti projevili emoční angažovanost u popsaných situací a nikdo neměl negativní postoj. V rámci informovanosti, tedy ve znalostní části, výsledky nepřevyšují ostatní obory.

Čtvrtým a posledním cílem bylo zjištění postoje studujících na PedF UK k tematice LGBT+ komunity. Tento cíl souvisí s výzkumnou otázkou č. 4: Jaké mají studující postoje (pozitivní, negativní, neutrální) a znalosti (výborné, chvalitebné, dobré, nedostatečné) k této tematice? Studující mají převážně pozitivní postoje k LGBT+ komunitě, konkrétně 68 % respondentů má pozitivní přístup, 20,7 neutrální a 11,3 negativní.

Jelikož je výzkumná část hodně specifická a konkrétní, neexistuje mnoho studií a článků ke komparaci výsledků a dat. Vybrala jsem již zmíněnou studii od Smetáčkové, Simonse a Pavlíka (2022) s názvem Postoje českých vyučujících k LGBT+ studujícím. Studie se

zaměřila na postoje a zkušenosti učitelů ohledně témat sexuální orientace a genderové identity ve školách. Český vzdělávací systém sice podporuje inkluzivní vzdělávání, ale často je omezen pouze na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Studie ukázala, že LGBT+ studenti často ve školách čelí homonegativitě a transnegativitě, což negativně ovlivňuje jejich pohodu a kognitivní učení.

Dalším výsledkem bylo zjištění, že většina dotázaných učitelů podporuje hodnoty a bezpečné klima pro všechny studenty, včetně LGBT+ studentů. Mnoho učitelů také považuje za důležité vyučovat o sexualitě a genderu. Nicméně i významný počet učitelů nesouhlasí s tím, že by tato témata měla být součástí školních osnov v rámci preventivních programů či RVP. Mnoho učitelů uvedlo, že se necítí dostatečně kompetentní k řešení otázek týkajících se sexuality a genderu. Učitelé v českých školách také nemají dostatečné znalosti k tomu, aby se chovali podle svých přesvědčení, že LGBT+ komunita potřebuje podporu.

V závěru studie bylo zmíněno, že je třeba nabídnout více speciálního školení týkajícího se sexuality a genderu pro učitele v České republice. Tito učitelé jsou ochotni učit o těchto otázkách, postavit se za rovnost a zvýšit svou profesionální kompetenci v této oblasti.

V mém výzkumu se ukázalo, že velká část studujících na PedF UK, kteří patří do LGBT+ komunity, se také setkává s homonegativitou a transnegativitou na půdě vysoké školy. Stejně jako ve zmíněné studii i studující na PedF UK považují za důležité vyučovat o sexualitě a genderu. Řekla bych, že studující na PedF UK, kteří se podíleli na výzkumu, jsou z většiny kompetentní k řešení otázek týkajících se genderu a sexuality, jen tyto kompetence nezískávají přímo díky školením či výuce na PedF UK, ale díky jejich zkušenostem. Ochota učit se o této tematice byla zřejmá i z mého výzkumu, kdy 80 % respondentů projevilo zájem o volitelné předměty na téma LGBT+ komunity a genderové problematiky.

Velká metaanalýza od Pettigrewa a Troppa (2006) *A Meta-Analytic Test of Intergroup Contact Theory*, nabízí rozsáhlou metaanalýzu teorie mezi skupinového kontaktu, která zkoumá, jestli interakce mezi členy různých skupin může snížit předsudky. Studie se zúčastnilo 250 000 účastníků z celého světa. Autoři zjistili, že mezi skupinový kontakt obecně vede ke snížení předsudků. Klíčovými faktory pro úspěšný mezi skupinový kontakt jsou podpora autorit, rovnoprávný status, kooperativní aktivity a osobní interakce.

Metaanalýza potvrzuje platnost teorie mezi skupinového kontaktu a poskytuje důkazy o jejím významu pro zlepšení mezi skupinových vztahů. Výsledky naznačují, že pozitivní zkušenosti s jednou skupinou mohou vést k celkovému snížení předsudků a lepšímu vnímání jiných minorit.

Tato studie může posloužit k vyslovení závěru, že studující na PedF UK, kteří mají více zkušeností a znalostí o tematice LGBT+ komunity, mohou mít tendence k pozitivním postojům, které pak mohou jako autority přenášet na budoucí žáky během vyučování.

Dalším výzkumem, který je možný použít ke komparaci, je výzkumná zpráva z projektu OUT, která se nazývá LGBT+ studující a témata ve školách od Smetáčkové a Machovcové (2022). Cílem výzkumu bylo zmapovat zkušenosti vyučujících a studujících s postavením LGBT+ studujících a LGBT+ témat ve výuce na ZŠ a SŠ. Vyučující byly rozděleny dle postoje k výuce LGBT+ témat na otevření, rezistentní a odmítající. Až 45 % vyučujících ve výsledcích studie uvádí, že jim chybí dostatečné znalosti a dovednosti komunikovat ve škole LGBT+ témata. 57 % vyučujících by uvítalo semináře a workshopy k LGBT+ tématům. V mém výzkumu se vyloženě odmítající přístup nevyskytl, převažoval otevřený a ve 3 případech rezistentní. Respondenti z mé výzkumné skupiny měli dostatečné znalosti ohledně LGBT+ komunity, ale byly převážně průměrné. 80 % respondentů by uvítalo volitelné předměty týkající se LGBT+ komunity a genderu, 34 % by ocenilo informační letáky, brožury, jednodenní školení či workshopy.

Na závěr diskuse bych se chtěla vyjádřit k limitům výzkumu. Všechny sekce v dotazníku byly složeny z ne úplně stejně zaměřených a měřitelných otázek, bylo proto těžké je pak souhrnně zpracovat. Výzkumná skupina byla příliš malá na to, abychom mohli říct jasné závěry výzkumu. Výhodou ale může být fakt, že se výzkumu opravdu zúčastnili studující napříč obory a kombinacemi, což mohlo vést k různorodějším a více vypovídajícím odpovědím. Zároveň mohlo dojít ke zkreslení výsledků z důvodu účasti studujících obory výchovné a pedagogické, protože tyto obory mají nebo měli alespoň oborové předměty týkající se LGBT+ komunity oproti ostatním oborům.

6.2 Didaktické doporučení

Z teoretické i výzkumné části vyplývá, že je důležité rozvíjet znalosti a postoje a zkušenosti jak u současných učitelů, tak i budoucích učitelů a žáků. Výzkum přinesl odpověď na několik zásadních otázek pro téma LGBT+ komunity ve školství. Studenti PedF UK nemají, až na oborové výjimky, možnost absolvovat předmět zabývající se tematikou LGBT+ komunity. z výzkumu lze usoudit, že o volitelné předměty je velký zájem, konkrétně zájem projevilo 80 % respondentů. Zájem o informační letáky, brožury či školení mělo pouze 34 % respondentů. Zařazení volitelných předmětů do vysokoškolského pedagogického kurikula, konkrétně Problematika genderu v 21. století nebo LGBT+ komunita jako sociální menšina, by mohlo pomoci s rozšířením povědomí o tématu, normalizaci a detabuizaci. Zároveň by se mohlo zlepšit klima pro studující na PedF UK patřící do LGBT+ komunity a mohlo by dojít ke snížení homofobie.

Důležité je ale získávání znalostí, zkušeností a postojů již od dětství. Pokud nebudeme začínat se seznamováním s tematikou LGBT+ komunity již u žáků základních škol, kdy jsou žáci v období vytváření názorů, postojů a zkušeností a vytváření identity, nedojde s největší pravděpodobností ke zlepšení znalostí a postojů v dospělosti. Nyní se žáci a studenti dozvídají nejčastěji o LGBT+ komunitě z internetu nebo z vlastních individuálních zkušeností. V období puberty a adolescence dochází k významným psychickým změnám a dozrávání, utváření identity, a proto by se žáci měli dozvědět ideálně ve škole o této tematice. V RVP pro základní i střední školy ale není tato tematika přímo zakotvena. Je ale možné pracovat i s nynější situací, a ku příkladu u učiva sexuální výchova v oboru výchova ke zdraví je možné použít Doporučení pro realizaci sexuální výchovy na základních školách, které vydalo ministerstvo školství a mládeže. Tento dokument vychází z koncepce podpory a ochrany zdraví, kde je žák a jeho zdraví centrem pozornosti. Doporučení se zaměřuje na široké spektrum témat v sexuální výchově, která by měla být integrována do různých předmětů, jako jsou Člověk a jeho svět nebo Člověk a zdraví, a také do průřezových témat jako Osobnostní a sociální výchova či Mediální výchova. Součástí doporučení jsou metodické a didaktické materiály pro učitele, které mají pomoci při realizaci výuky. Dokument obsahuje kapitoly věnované tématům, jako je prevence HIV/AIDS, ochrana před pohlavně přenosnými chorobami, bezpečné chování na internetu, otázky reprodukčního

zdraví a genderové aspekty sexuální výchovy. V dokumentu je také kladen důraz na naléhavost systematického přístupu k sexuální výchově vzhledem k aktuálním společenským změnám a rizikům, jako je užívání internetu, nárůst počtu HIV pozitivních osob a zvýšený výskyt pohlavně přenosných chorob.

Ideálním návrhem by byla změna RVP pro ZV, G a SOŠ, kdy ve Výchově ke zdraví, konkrétně v učivu Vztahy mezi lidmi a formy soužití a Změny člověka a jejich reflexe byla jasně zařazena problematika LGBT+ komunity.

Nicméně je nyní RVP ZV v procesu velké revize, kdy od školního roku 2025/26 mohou školy nový RVP ZV používat dobrovolně a od školního roku 2027/28 pak povinně. Při revidování by mělo dojít k zařazení tematiky LGBT+ komunity vzdělávacího plánu.

Další možností by byly povinná školení učitelů a všech pracovníků ZŠ a SŠ ohledně tematiky LGBT+ komunity, která by přispěla k zvýšení úrovně znalostí a možné změně jejich postojů. Zároveň bych doporučila přednášky či semináře od odborníků z různých organizací zaměřených na LGBT+ komunitu, alespoň 1x za rok pro 2.stupeň ZŠ a SŠ, uzpůsobenou věku a momentálnímu vývojovému období žáků.

Závěr

Tematika LGBT+ komunity je složité téma, které stále vzbuzuje rozdílné názory a polarizuje společnost. Absence tematiky ve školských kurikulárních dokumentech, jak na ZŠ, SŠ tak na PedF UK nepomáhá k vytváření pozitivních postojů, získávání zkušeností a znalostí jedinců. Pokud by došlo ke změně obsahu kurikulárních dokumentů, mohli bychom v dlouhodobém horizontu očekávat pozitivní změny z hlediska postojů v populaci.

Cílem teoretické části bylo shrnutí problematiky týkající se LGBT+ komunity, základních pojmů, procesu vývoje identity a coming out, postojů k LGBT+ komunitě v ČR, zaměřené na školní prostředí a obsah tematiky ve školských kurikulárních dokumentech. Cílem praktické části, která se uskutečnila sběrem dat pomocí online dotazníku, bylo zjištění úrovně znalostí, druhy postojů a zkušeností studujících na PedF UK ohledně tematiky LGBT+ komunity. dotazník vyplnilo 50 respondentů napříč obory. Z výsledků lze usoudit, že postoje studujících na PedF UK, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, jsou převážně pozitivní, konkrétně 68 % respondentů mělo pozitivní postoje, 11,3 % negativní a neutrální 20,7 %. Z postojové části bylo také zřejmé, že mají studující zájem o volitelné předměty týkající se genderové problematiky a LGBT+ komunity. Znalosti studujících na PedF UK ohledně tematiky LGBT+ komunity jsou spíše průměrné, tedy nejčastější ohodnocení znalostní části bylo dobře, u 25 respondentů. Zkušenosti studujících byly různorodé, přibližně polovina z nich se setkala na budově PedF UK s informačním prostředkem ohledně LGBT+ komunity, nejčastěji s plakáty či nápisy na dveřích toalet. S předmětem, který by s tematikou souvisel, se setkala pouze 11 respondentů z 50. 18 % respondentů se setkala s homofobním chováním ze strany spolužáků, 6 % ze strany vyučujících. Tito respondenti převážně patřili do LGBT+ komunity. Zároveň ale nehodnotí prostředí na PedF UK za bezpečné pouze 1 respondent. V diskusi byly vyhodnoceny cíle práce a porovnány s odbornou literaturou. Jako didaktické doporučení byla uvedena změna kurikulárních dokumentů na PedF UK, konkrétně zařazení volitelných předmětů dostupných pro všechny s názvem Problematika genderu v 21. století nebo LGBT+ komunita jako sociální menšina, protože o tyto předměty projevil zájem 80 % respondentů. Dalším doporučením byla změna RVP pro ZV, G a SOV, kdy ve Výchově ke zdraví, konkrétně v učivu Vztahy mezi lidmi a formy soužití a Změny člověka a jejich reflexe byla jasně zařazena problematika LGBT+ komunity.

Seznam použitých informačních zdrojů

Amnesty International. (2020). South Africa: Failure to tackle hate crimes is fuelling LGBTI discrimination. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/05/south-africa-failure-to-tackle-hate-crimes-is-fuelling-lgbti-discrimination/>

American Psychological Association. (2023). Sexual Orientation and Homosexuality. Dostupné z: <https://www.apa.org/topics/lgbtq/orientation>

Aronson, J., Lustina, M. J., Good, C., Keough, K., Steele, C. M., & Brown, J. (2009). When white men can't do math: Necessary and sufficient factors in stereotype threat. *Journal of Experimental Social Psychology*, 35(1), 29-46.

BBC. (2014). Uganda anti-gay law declared 'null and void' by constitutional court. Dostupné z <https://www.bbc.com/news/world-africa-28605400>

Bogaert, A. (2012). *Understanding asexuality*. Rowman & Littlefield Publishers.

Cass, V. C. (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of Homosexuality*, 4(3), 219-235. https://doi.org/10.1300/J082v04n03_01

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM). (2019). Postoje veřejnosti k právům homosexuálů. Dostupné z https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4940/f9/ov190607.pdf

Česká školní inspekce. (2020). Zpráva o stavu inkluzivního vzdělávání v České republice. Praha: Česká školní inspekce.

Česká televize. (2021). Problematika LGBTQI+ - ČT edu. Česká televize.

CVVM. (2019). Postoje veřejnosti k právům homosexuálů. Center for Public Opinion Research, Institute of Sociology of the Academy of Sciences of the Czech Republic. Dostupn z https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4940/f9/ov190607.pdf

DeJean, W. (2010). Teaching as an act of love: The classroom and critical praxis. *Peter Lang Publishing*.

D'Urso, G., Pace, U. (2019), Homophobic bullying among adolescents: The role of insecure dismissing attachment and peer support, *Journal of LGBT Youth*, 16(2), 173-191.

- European Union Agency for Fundamental Rights. (2019). *A long way to go for LGBTI equality*. Retrieved from <https://fra.europa.eu>
- Fafejta, M. (2016). Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti. Portál.
- Flores, G. (2014). LGBT teachers' experiences in the classroom. *Journal of LGBT Youth*, 11(3), 270-290. <https://doi.org/10.1080/19361653.2014.912377>
- Floyd, F. J., & Stein, T. S. (2002). Sexual Orientation Identity Formation among Gay, Lesbian, and Bisexual Youths: Multiple Patterns of Milestone Experiences. *Journal of Research on Adolescence*, 12(2), 167-191.
- GLAAD. (2023). Tips for Allies of Transgender People. Dostupné z: <https://www.glaad.org/transgender/allies>
- GLSEN. (2017). The 2017 National School Climate Survey: The experiences of lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer youth in our nation's schools. New York: GLSEN.
- Greytak, E. A., Kosciw, J. G., & Boesen, M. J. (2013). Educating the educator: Creating supportive school personnel through professional development. *Journal of School Violence*, 12(1), 95-110. <https://doi.org/10.1080/15388220.2012.731586>
- Greytak, E. A., Kosciw, J. G., & Boesen, M. J. (2013). Putting the "T" in "Resource": The Benefits of LGBT-related School Resources for Transgender Youth. *Journal of LGBT Youth*, 10(1-2), 45-63.
- Queer Geography. (2023). Projekty a aktivity. Dostupné z <https://www.queergeography.cz>
- Hartl, P. (2004). Stručný psychologický slovník. Portál.
- Herek, G. M., & Capitanio, J. P. (1996). "Some of my best friends": Intergroup contact, concealable stigma, and heterosexuals' attitudes toward gay men and lesbians. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(4), 412-424.
- Herek, G. M. (2000). The Psychology of Sexual Prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 9(1), 19-22.
- Heřman, J. (2017). Identita a diskriminace LGBT učitelů v České republice. *Pedagogická orientace*, 27(1), 45-58.

- Heumann, V. (2022). Přístup k trans a nebinárním studujícím v českých školách. Transparent. <https://ucimolgbt.praguepride.com/>
- Hladík, R., & Průša, M. (2016). Diskriminace LGBT učitelů v českých školách. *Sociální studia*, 13(4), 56-72.
- Human Rights Campaign (HRC). (2023). About Us. Dostupné z <https://www.hrc.org>
- Human Rights Watch (HRW). (2018). Egypt: New arrests in LGBT crackdown. Dostupné z <https://www.hrw.org/news/2018/04/02/egypt-new-arrests-lgbt-crackdown>
- Human Rights Watch (HRW). (2020). Russia: Anti-LGBT crackdown. Dostupné z <https://www.hrw.org/news/2020/07/03/russia-anti-lgbt-crackdown>
- Human Rights Campaign. (2023). Coming Out. Dostupné z: <https://www.hrc.org/resources/coming-out>
- Chmelová, M. (2016). Postoj společnosti k LGBT. Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z https://library.upol.cz/ar1-upol/en/detail-upol_us_cat-0221992-Postoj-spolecnosti-k-LGBT/
- ILGA-Europe. (2020). Annual Review of the Human Rights Situation of LGBTI People in Europe and Central Asia 2020. Dostupné z <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Annual-Review-2020.pdf>
- ILGA. (2023). State-sponsored Homophobia report. Dostupné z <https://ilga.org/state-sponsored-homophobia-report>
- ILGA. (2023). Who We Are. Dostupné z: <https://www.ilga.org>
- It Gets Better Project. (2020). About. Dostupné z <https://itgetsbetter.org>
- Janošová, P. (2008). Dívčí a chlapecká identita. Praha: Grada.
- Janošová, P., Kollerová, L., Zábrodská, K., Kressa, J., Dědová, M. (2016), Psychologie školní šikany, Praha: Grada.
- Johnson, P. (2017). Same-Sex Marriage in the United Kingdom: An Analysis of Legislation and Social Change. *Social & Legal Studies*, 26(2), 209-227.

- Katz-Wise, S. L., & Hyde, J. S. (2012). Victimization experiences of lesbian, gay, and bisexual individuals: A meta-analysis. *Journal of Sex Research*, 49(2-3), 142-167. <https://doi.org/10.1080/00224499.2011.637247>
- Kiperman S, Schacter HL, Judge M, DeLong G. (2022). LGBTQ+ Youth's Identity Development in the Context of Peer Victimization: A Mixed Methods Investigation. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 19(7):3921. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/ijerph19073921>
- Kocourek, V. (2019). Diskriminace a šikana LGBT+ studentů na Masarykově univerzitě v Brně. Brno: Masarykova univerzita.
- Kocourková, P. (2018). Šikana LGBT+ žáků ve školách: Příčiny, důsledky a prevence. *Pedagogika*, 70(3), 145-160.
- Kocourková, P., & Horáková, J. (2018). Školní klima a jeho vliv na chování žáků. *Pedagogika*, 68(2), 152-170.
- Kolář, M. (2001). Minimalizace šikany. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2009). Diagnostika a léčba šikanování v praxi. *Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém*, 13-26.
- Kosciw, J. G., Greytak, E. A., Diaz, E. M., & Bartkiewicz, M. J. (2010). The 2009 National School Climate Survey: The experiences of lesbian, gay, bisexual and transgender youth in our nation's schools. GLSEN.
- Kosciw, J. G., Greytak, E. A., Zongrone, A. D., Clark, C. M., & Truong, N. L. (2018). The 2017 National School Climate Survey: The experiences of lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer youth in our nation's schools. New York, NY: GLSEN.
- Kosciw, J. G., Greytak, E. A., Zongrone, A. D., Clark, C. M., & Truong, N. L. (2020). The 2019 National School Climate Survey: The experiences of lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer youth in our nation's schools. *GLSEN*. <https://www.glsen.org/research/2019-national-school-climate-survey>
- Křížová, K. (2020). Vzdělávací programy zaměřené na LGBT+ problematiku na českých univerzitách. Praha: Univerzita Karlova.

- Kuyper, L. (2016). The Netherlands as a Case Study of Sexual Orientation and Transgender Laws and Policies: Successes and Remaining Challenges. In T. Stychin & L. Foster (Eds.), *LGBTQ Politics: A Critical Reader* (pp. 193-210). Oxford University Press.
- Lambda Legal. (2010). When health care isn't caring: Lambda Legal's survey of discrimination against LGBT people and people with HIV. Dostupné z <https://www.lambdalegal.org/publications/when-health-care-isnt-caring>
- Linková, M. (2001). Transgenderismus: Genderové přechody v ČR. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, 2(3), 1. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=254345>
- Mareš, J., & Kolář, M. (2001). Školní šikana. Praha: Portál.
- Marková, T. (2022). *Podpora LGBTQ studujících ze strany školního poradenského pracoviště*. Diplomová práce, vedoucí Smetáčková, Irena. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra psychologie.
- Meyer, I. H. (2003). Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. *Psychological Bulletin*, 129(5), 674–697.
- Meyer, I. H. (2016). The elusive promise of LGBTQ affirmative school environments: A study of the disconnect between policies and the everyday experiences of youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(8), 1727-1742.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2010). Doporučení k realizaci sexuální výchovy v základních školách. Dostupné z www.smsmt.cz
- Netíková, S. (2014). *Výuka tématu homosexualita a prevence homofobie na druhém stupni základní školy* (Doctoral dissertation, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta).
- Nováková, A. (2018). *Vzdělávání o LGBT+ tématech na Univerzitě Karlově: Výsledky výzkumu mezi studenty*. Praha: Univerzita Karlova.
- Nováková, M. (2019). Inkluzivní vzdělávání a LGBT komunita: Strategie a výzvy. *Pedagogický výzkum*, 31(2), 122-135.

- Olivová, L. (2019). *Postoje vysokoškolských studentů k LGBT komunitě* [Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Ústav pedagogických věd]. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. <http://hdl.handle.net/10563/44204>
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Ombudsman. (2019). Výzkum o situaci LGBT+ studentů v českých školách. Veřejný ochránce práv. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/LGBT_Factsheet_EN.pdf
- Orel, M. (2016). *Psychopatologie: nauka o nemocech duše*. Grada.
- Pedagogika. (2023). Postoje českých vyučujících k LGBT+ studujícím. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. Dostupné z <https://ojs.cuni.cz>
- Pechová, O. (2009). *Diskriminace na základě sexuální orientace*.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A Meta-Analytic Test of Intergroup Contact Theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751-783.
- Pew Research Center. (2020). The Global Divide on Homosexuality Persists. Retrieved from <https://www.pewresearch.org/global/2020/06/25/global-divide-on-homosexuality-persists/>
- PFLAG. (2023). Our Trans Loved Ones. Dostupné z: <https://pflag.org/>
- Pitoňák, M. (2017). Homofobie v České republice. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 53(6), 833-860.
- Pitoňák, M. (2017). Homofobie ve školním prostředí a její dopad na vysokoškolské studenty v České republice. *Psychologie a Vzdělávání*, 34(2), 123-139.
- Pitoňák, M., & Macháčková, M. (2023). *Být LGBTQ+ v Česku 2022: výzkumná zpráva*. Národní ústav duševního zdraví.
- Pitoňák, M., & Špatenková, N. (2016). Homofobie a transfobie ve školním prostředí: Případ České republiky. *Pedagogika*, 66(2), 197-211.
- Pitoňák, M., & Špatenková, N. (2020). Homofobie a transfobie ve školním prostředí: Výsledky výzkumu v České republice. Olomouc: Univerzita Palackého.

- Pitoňák, M. & Stašková, A. (2020) Škála LGB+ identity jako nástroj k lepšímu porozumění kvalitě života ne-heterosexuálních lidí v 28. Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice, Sborník referátů. SPRSV. Dostupné z: https://www.planovanirodiny.cz/storage/sborniky/28_kongres_20.pdf
- Prague Pride. (2023). O nás. Dostupné z <https://www.praguepride.cz>
- Prague Pride. (2023). Programy a vzdělávání. Dostupné z <https://www.praguepride.cz>
- Prejdová, P. (2024). Odkládané a pozdní rodičovství - tvorba a evaluace metodických materiálů pro nižší sekundární vzdělávání. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta.
- Rainbow Europe. (2023). Country Ranking. Dostupné z <https://rainbow-europe.org/>
- Rankin, S., Blumenfeld, W., Weber, G., & Frazer, S. (2010). 2010 State of higher education for LGBT people. Charlotte: Campus Pride.
- Rigby, K. (2003). Consequences of bullying in schools. *Canadian Journal of Psychiatry*, 48(9), 583-590.
- PROUD. (2020). Výzkum o situaci LGBTQ+ studentů v českých školách. *PROUD Reports*, 10(3), 12-25.
- PROUD. (2023). O nás. Dostupné z <https://www.proudem.cz>
- Russell, S. T., Sinclair, K. O., Poteat, V. P., & Koenig, B. W. (2011). Adolescent health and harassment based on discriminatory bias. *American Journal of Public Health*, 102(3), 493-495.
- Ryan, C., Russell, S. T., Huebner, D., Diaz, R., & Sanchez, J. (2009). Family Acceptance in Adolescence and the Health of LGBT Young Adults. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 23(4), 205-213.
- Říčan, P. (1995), Agresivita a šikana mezi dětmi: Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí, Praha: Portál.
- Safe Schools Coalition Australia. (2015). Safe Schools Do Better. Dostupné z <https://www.safeschoolscoalition.org.au>

- Sbarvouven.cz. (2023). O projektu. Dostupné z: <https://www.sbarvouven.cz>
- SJSU Faculty. (n.d.). Understanding Queer Identity. Dostupné z: https://www.sjsu.edu/faculty/harris/Eng101_QueerDef.pdf
- Smetáčková, I., & Braun, R. (2009). *Homofobie v žákovských kolektivech*. Úřad vlády České republiky.
- Smetáčková, I., & Machovcová, K. (2022). LGBT+ studující a témata ve školách. Výzkumná zpráva z projektu OUT. Praha: Pedagogická fakulta UK.
- Smetáčková, I., Simons, J. D., & Pavlík, P. (2022). Postoje českých vyučujících k LGBT+ studujícím. *Pedagogika*, 72(4).
- Smith, M. (2018). LGBT Rights in Canada: Progress and Challenges. *Canadian Journal of Human Rights*, 9(1), 15-32.
- Snapp, S. D., McGuire, J. K., Sinclair, K. O., Gabrion, K., & Russell, S. T. (2015). LGBTQ-inclusive curricula: Why supportive curricula matter. *Sexuality Research and Social Policy*, 12(2), 107-119. <https://doi.org/10.1007/s13178-014-0160-3>
- Sloboda, Z. (2016). *Dospívání, rodičovství, a (homo)sexualita*. Pasparta.
- Stonewall. (2017). The School Report: The experiences of lesbian, gay, bi and trans young people in Britain's schools in 2017. Dostupné z <https://www.stonewall.org.uk/school-report-2017>
- Studia paedagogica. (2023). Postoje odborné a laické veřejnosti k inkluzivnímu vzdělávání v kontextu obecných postojů k vnější diferenciaci. Dostupné z <https://journals.phil.muni.cz>
- Svobodová, L. (2017). Postoje učitelů k LGBT+ komunitě ve školním prostředí. *Sociální studia*, 44(3), 88-105.
- Svobodová, L. (2020). Diskriminace LGBT+ osob v České republice: Výzvy a příležitosti. *Sociální studia*, 56(1), 35-50.
- Swanson, K., & Gettinger, M. (2016). Teachers' Knowledge, Attitudes, and Supportive Behaviors toward LGBT Students: Relationship to Gay-Straight Alliances, Antibullying Policy, and Teacher Training. *Journal of LGBT Youth*, 13(4), 326-351.

- Swearer, S. M., Espelage, D. L., Vaillancourt, T., & Hymel, S. (2010). What can be done about school bullying? Linking research to educational practice. *Educational Researcher*, 39(1), 38-47.
- Šimůnková, I. (2018). Politiky inkluze a jejich dopad na LGBT učitele. *Studia paedagogica*, 23(4), 78-92,
- Šimůnková, T. (2019). *Inkluzivní vzdělávání a podpora LGBT+ žáků*. Praha: Univerzita Karlova.
- Šulc, M. (2018). *Metody a techniky sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum.
- Takács, J. (2018). Homophobic and Transphobic Hate Crimes in Hungary and Poland. *Journal of Hate Studies*, 14(1), 123-144.
- Toomey, R. B., McGuire, J. K., & Russell, S. T. (2012). Heteronormativity, school climates, and perceived safety for gender nonconforming peers. *Journal of adolescence*, 35(1), 187–196. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.03.001>
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál.
- UNAIDS. (2019). Communities at the centre: Defending rights, breaking barriers, reaching people with HIV services. Dostupné z <https://www.unaids.org/en/resources/documents/2019/2019-global-AIDS-update>
- UNICEF. (2015). *Hidden in plain sight: A statistical analysis of violence against children*. New York: UNICEF.
- Weiss, P. (2010). *Sexuologie*. Grada.
- Williams, K. D. (2007). Ostracism. *Annual Review of Psychology*, 58, 425-452. doi:10.1146/annurev.psych.58.110405.085641
- Woodford, M. R., Kulick, A., Sinco, B. R., & Hong, J. S. (2014). Contemporary heterosexism on campus and psychological distress among LGBQ students: The mediating role of self-acceptance. *American Journal of Orthopsychiatry*, 84(5), 519-529.

Woodford, M. R., Weber, G., Nicolazzo, Z., Hunt, R., & Kulick, A. (2018). LGBTQ policies and practices in higher education: A comprehensive review. *Journal of Diversity in Higher Education*, 11(4), 360-376.

Youth Risk Behaviour Surveillance System (2019). Centers for Disease Control and Prevention. <https://www.cdc.gov/healthyyouth/index.htm>

Seznam příloh

Příloha 1 – ukázka dotazníku

Příloha 2 – všechny výsledky uzavřených otázek dotazníku

Příloha 3 – všechny výsledky otevřených otázek dotazníku